

Dolandırıcılık Suçunun Sigorta Bedelini Almak Maksadıyla İşlenmesi^(*)

Committing the Crime of Fraud with the Intention of
Obtaining the Insurance Amount

Korhan YEĞRİM^(**)

Öz:

Sigorta konusu üzerinde hileli davranışlarda bulunmak suretiyle sigorta şirketinden sigorta bedeli adı altında menfaat temin edilmesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen dolandırıcılık suçunun nitelikli halini oluşturmaktadır. Bu suç sigorta bedelinin sigorta şirketi zararına failin ya da üçüncü kişinin lehine yarar elde edilmesiyle tamamlanır. Sigorta dolandırıcılığı, kanuni tanım- da bir neticenin arandığı zarar suçudur. Bu suçun üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte iş- lenmesi ya da bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi cezanın artırılmasını gerektiren bir neden olarak öngörülmüştür. Bu suç için cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi bir sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerine yer verilmiştir. Çalışmamızda, dolandırıcılık suçunun sigorta bedelini almak maksadıyla işlenmesi ceza hukukuna özgü sistematik çerçevesinde ele alınmıştır. Bu suçun hukuki konusunun malvarlığı ve/ya irade özgürlüğü olması, tüzel kişilerin bu suçun mağduru olabilme durumu, failin ya da üçüncü kişinin elde edeceği menfaatin haklı olması halin- de suçun işlendiğinin kabulü, hile unsurunun objektif olarak kandırmaya elverişli olup olmadığı, icra hareketlerinin ne zaman başlayacağı hususları tartışmalıdır. Tartışmalı olan hususlar, öğreti ve güncel Yargıtay içtihatları ışığında ele alınmış ve bu konuda çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Sigorta Dolandırıcılığı, Hile, Sigorta Ettiren, Sigortacı, Sigorta Bedeli.

Abstract:

Obtaining benefits from the insurance company under the name of insurance price by fraudulent behaviour on the insurance subject constitutes the qualified form of the crime of fraud stipulated in the Turkish Criminal Code No. 5237. This crime is completed by obtaining benefit in favour of

^(*) Araştırma Makalesi / *Research Article*

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 10.02.2024

Yayınlanmasının Kabul Edildiği Tarih: 04.03.2024

DOI: <https://doi.org/10.58733/imhfd.1451561>

Bu makaleye atf için: YEĞRİM, Korhan, "Dolandırıcılık Suçunun Sigorta Bedelini Almak Maksadıyla İşlenmesi", *İMHFD*, C. 9, S. 1, 2024, s. 29-70

^(**) Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Malatya - Türkiye

E-posta: korhan.yegrim@inonu.edu.tr

Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-3231-0068>

the perpetrator or a third party at the expense of the insurance company. Insurance fraud is a loss crime for which a result is sought in the legal definition. The commission of this offence by three or more persons together or within the framework of the activities of an organisation is foreseen as a reason for increasing the penalty. For this offence, effective remorse provisions are included as a personal reason for a reduction in the penalty. In our study, the commission of the offence of fraud with the intention of obtaining insurance proceeds is discussed within the framework of the systematic framework specific to criminal law. It is controversial whether the legal issue of this offence is property and/or freedom of will, whether legal entities can be the victim of this offence, whether the offence is committed if the benefit to be obtained by the perpetrator or the third party is justified, whether the element of deception is objectively suitable for deception, and when the enforcement actions begin. The controversial issues are discussed in the light of the doctrine and the current case law of the Court of Cassation and solutions are presented.

Keywords:

Insurance Fraud, Fraud, Insured, Insurer, Insurance Price.

GİRİŞ

Dolandırıcılık sözcüğü kelime anlamı olarak “bir kimsenin saflığından faydalanarak ve onu kandırarak şekilde hileler yaparak hataya düşürüp o kimsenin veya başkasının zararına kendisi veya başkası için menfaat elde etmek” manasına karşılık gelmektedir¹. Bir kimseyi aldatarak parasını veya malını elinden almak anlamına gelen dolandırmak faaliyetinin dolandırıcı tarafından icra edilmesi de dolandırıcılık olarak nitelendirilmektedir².

Dolandırıcılık suçunun³ kökeni Roma hukukunda dolandırıcılığı da kapsayan ve XII Levha Kanunları’nda yer alan “*furtum*” kelimesine dayanmaktadır.

¹ DEMİR, Abdullah, **Hukuki Terimler Sözlüğü**, 1. Baskı, Astana Yayınları, Ankara, 2017, s. 272.

² AKALIN, Şükrü Haluk, **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, 11. Baskı, Ankara, 2019, s. 697.

³ Suç tipi hakkında detaylı açıklamalar için bkz. YAŞAR, Osman / GÖKCAN, Hasan Tahsin / ARTUÇ, Mustafa, **Yorumlu- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, C. IV, Ankara, 2014, s. 5060 vd.; ÖZTÜRK, Sami, **Açıklamalı-İçtihatlı Güveni Kötüye Kullanma Bedelsiz Senedi Kullanma Dolandırıcılık Suçları ve TCK Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 245 vd.; TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / ÖNOK, R. Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Güncellenmiş 20. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 764 vd.; ÖZBEK, Veli / DOĞAN, Koray / BACAŞSIZ, Pınar, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, Ankara, 2023, s. 734 vd.; AYDIN, Devrim, “Dolandırıcılık Suçu”, **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 11, S. 2, 2021, s. 649 vd.; MERAN, Necati, **Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 89 vd.; GÜNAY, Erhan, **Dolandırıcılık ve Belgede Sahtecilik Davalarında Yargılama Süreci**, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 23 vd.; TANERİ, Gökhan / KAMIŞLI, Gani, **Dolandırıcılık-Sahtecilik-Güveni Kötüye Kullanma Suçları**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 239 vd.; ASLAN, Göksel, **Örneklerle Uygulamada Dolandırıcılık, Hırsızlık ve Mala Zarar Verme Suçları**, Pozitif Hukuk Dizisi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 17 vd.; ARTUK, M. Emin / GÖKCEN, Ahmet / ALŞAHİN, M. Emin / ÇAKIR, Kerim, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 20. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 661 vd.; KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 805 vd.; ÖZEN, Mustafa, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, Adalet Yayınevi, 8. Baskı,

Furtum sözcüğü “*bir malın veya kullanılmasının veya zilyetliğinin hileli bir şekilde ve kazanç gayesiyle elde edilmesidir*” şeklinde tanım ile hırsızlık suçundan başka güveni kötüye kullanma ve dolandırıcılık suçlarını da kapsamaktaydı⁴. Bugünkü anlamda dolandırıcılık suçuna en yakın kavram hile ve aldatma davranışıyla işlenen “stellionatus” isimli suç tipidir⁵. Dolandırıcılık suçu günümüzdeki anlamıyla bir suç tipi olarak ilk kez 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayun’un 233. maddesinde yer almıştır⁶. Cumhuriyet’in ilanından sonra ise, 1889 sayılı İtalyan Zanerdeli Ceza Kanunu’ndan iktibas edilen 1926 tarihli 765 sayılı mülga Ceza Kanunu’nun (ETCK) 503 maddesinde dolandırıcılık suçunun basit haline 504. maddesinde ise nitelikli hallerine yer verilmiştir⁷.

1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) 157. maddesinde dolandırıcılık suçunun temel şekli, 158. maddesinde ise sigorta bedelini almak maksadıyla işlenen dolandırıcılığın da dahil olduğu nitelikli hallerine yer verilmiştir. ETCK’nın 503. maddesinde yer verilen dolandırıcılık fiili ile TCK’nın 157. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçu arasında en belirgin fark; ETCK’da suçun maddi unsurunu oluşturan davranışı tanımlamak için “*bir kişiyi kaldırabilecek nitelikte hile ve desiseler yaparak hataya düşürmek*” ibaresi kullanılmış iken, TCK’nın 157. maddesinin kanuni tanımında “*hileli davranışlar yaparak bir kimseyi aldatmak*” ibaresine

Ankara, 2023, s. 694 vd.; GERÇEKER, Hasan, **Yorumlu- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C. III, 2. Baskı, Ankara, 2014, s. 3312; PARLAR, Ali / HATİPOĞLU, Muzaffer, **Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu**, C. III, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 2533 vd.; EKER KAZANCI, Behiye / ZEYREK, İlker, “TCK’da Dolandırıcılık Suçu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C. 21, Özel S. 2019, s. 518; YAZICI-OĞLU, R. Yılmaz, “Hırsızlık Suçunun Malvarlığına Karşı İşlenen Bazı Benzer Suçlardan Ayırımı”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 19, S. 2, 2013, s. 776.

⁴ RADO, Türkan, “GAİUS’a Göre Klasik Roma Hukukunda Furtum Suçu”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 1952, C. 18, S. 1-2, s. 483-484; SELÇUK, Sami, **Dolandırıcılık**, 1. Baskı, Yasa Yayınları, İstanbul, 1982, s. 36-37; SOYASLAN, Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s. 415.

⁵ DÖNMEZER, Sulhi, “Dolandırıcılık Cürmü”, **İBM**, S. 9 (1943), s. 547; AKBULUT, Berrin, “Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 30, S. 4, 2022, s. 2269.

⁶ 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayun’un 2. Babında bulunan 8. Fasılda yer alan 233. maddesinde “Dolandırıcılık yolunda türlü hile ve desais i’ mali ile bir adamın akçe ya emlak veya tahvilat ve senedatını ve sair eşyasını bir takrib elinden alan şahıs üç aydan üç seneye kadar hapis olunur ve kendisinden bir meciydiye altınından elli meciydiye altınına kadar ceza-i nakdi dahi alınır ve memurin-i devletten ise bu cezalardan başka memuriyetten tard cesasına dahi müstehak olur” şeklinde dolandırıcılık suçuna açıkça yer verilmiştir. Bkz. TÜMERKAN, Somay, **Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri)**, 1. Baskı, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1987, s. 4; GÖKCEN, Ahmet, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, İstanbul, 1989, s. 117; AKBULUT, **Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı**, s. 2269, dn. 6.

⁷ AKBULUT, **Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı**, s. 2269; TÜMERKAN, s. 4 vd.

yer verilmiş olmasıdır. Kanun koyucu yeni düzenleme ile desise kavramına tipiklikte yer vermemiştir⁸.

Kıta Avrupası hukuk sisteminin hâkim olduğu Alman hukukunda dolandırıcılık suçu (Betrug), 15 Mayıs 1871 tarihli Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) dolandırıcılık ve güveni kötüye kullanma suçlarının "*Betrug und Untreue*" düzenlendiği 22. Bölümün 263. maddesinde düzenlenmiştir⁹. Sigortanın dolandırıcılığa konu edilmesi ise, hem Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) m. 263/3-5 hükmünde sigorta dolandırıcılığının nitelikli bir hal olarak düzenlenmesi hem de sigortayı kötüye kullanma başlıklı 265. maddesinde bağımsız bir suç şeklinde öngörülmesi ile gerçekleşmiştir¹⁰. TCK'nın 158. maddesinin 1. fıkrasının k bendinde sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılık nitelikli bir hal olarak öngörülmüştür. Bu hüküm Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) 263. maddenin 3. fıkrasının 5. bendine benzerlik göstermektedir. Ancak Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) 265. maddesine benzer bir hüküm Ceza Kanunumuzda bulunmamaktadır.

Çalışmamızın esas konusu sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılık suçunun incelenmesini oluşturmaktadır. Bu çalışmada sigorta bedelini almaya

⁸ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5061; PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2533; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 771; ÖZEN, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*, s. 694; ÖZBEK / DOĞAN / BACAKSIZ, *Özel Hükümler*, s. 727.

⁹ HEGER, Martin, (Herausgeber: Karl LACKNER / Kristian KÜHL / Martin HEGER), *Strafgesetzbuch Kommentar*, 30. Aufl, München, 2023, StGB §263 Kn. 1 vd.; PERRON, Walter, (Herausgeber: Adolf SCHÖNKE / Horst SCHRÖDER) *Strafgesetzbuch Kommentar*, 30. Auflage, München, 2019, StGB §263, Kn. 1 vd.

¹⁰ HEFENDEHL, Roland, *Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch* (Herausgeber: Volker ERB / Jürgen SCHÄFER), 4. Aufl. 2022, StGB §263 Kn. 1231; KINDHÄUSER, Urs / HOVEN, Elisa, *Nomos Kommentar*, (Herausgeber: Urs KINDHÄUSER / Ulfried NEUMANN / Hans-Ulrich PAEFFGEN / Frank SALIGER), 6. Aufl., Baden-Baden, 2023, StGB §263 Kn. 399; Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) m. 263/1. hükmüne göre dolandırıcılık "*Yanlış olguları gerçek gibi göstermek veya gerçek olguları tahrip etmek veya gizlemek suretiyle bir kişiyi hataya düşürerek veya hatayı sürdürerek, kendisine veya üçüncü bir şahsa hukuka aykırı bir malvarlığı çıkarı sağlamak maksadıyla başkasının malvarlığına zarar veren kişi beş yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır*" şeklinde düzenleme altına alınmıştır. Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) m. 263/3-5 hükmüne göre; "*Uydurmak amacıyla kendisi veya bir başka kişi için, önemli bir değer taşıyan bir şeyi ateşe verdikten veya yangın çıkarmak suretiyle tamamen veya kısmen tahrip ettikten veya bir gemiyi batırdıktan veya karaya oturtuktan sonra, bir sigorta şirketinin ödeme yapması gereken bir hal bulunduğu izlenimini yaratırsa*" şeklinde dolandırıcılık suçunun nitelikli haline yer verilmiştir. Aynı Kanun'un Sigortayı Kötüye Kullanma başlıklı 265. maddesinin ilk fıkrasına göre; "*Suçun 263. maddede gereğince cezalandırılmadığı hallerde kendisine veya başka birine bir sigortadan edim sağlamak için yok olmaya, zarar görmeye, kullanma olanaklarını kısıtlamaya, kaybolmaya veya hırsızlığa karşı sigortalanan bir şeye zarar veren, tahrip eden, kullanma olanaklarını kısıtlayan, kaçırarak veya başka birine veren kişi üç yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır*". Mezkûr hükmün 2. fıkrasında ise bu suça teşebbüsün cezalandırılacağı tipiklikte açıkça belirtilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. YENİSEY, Feridun / PLAGEMANN, Gottfried, *Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)*, Beta Yayınevi, İstanbul, 2015, s. 377-385.

yönelik dolandırıcılık niteliğini içeren hileli davranışlar ve bu davranışların hazırlık hareketlerinden ayrıştırılması, Alman hukukunda yer alan sigorta dolandırıcılığı suçu ile TCK m. 158/1-k'nın mukayesesi öğreti ve Yargıtay kararları ışığında ele alınacak konulardır. Sigorta dolandırıcılığının güncel Yargıtay kararları ışığında uygulanması ve daha az cezayı gerektiren hallerin bu suç için de uygulanıp uygulanamayacağı incelenen diğer hususlardır.

I. SİGORTA BEDELİNİN ALINMASI AMACINA YÖNELİK İŞLENEN DOLANDIRICILIK SUÇU HAKKINDA GENEL AÇIKLAMALAR

Sigorta, kelime anlamı olarak “bir şeyin veya bir kimsenin herhangi bir yönden ileride karşılaşılabileceği zararı gidermek için önceden ödenen prim karşılığında bu işle uğraşan kuruluşla yapılan iki taraflı bağlantı sözleşmesi” anlamına gelmektedir¹¹.

Sigorta sözleşmesi Türk Ticaret Kanunu'nun 1401. maddesinin 1. fıkrasına göre; “sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir”. Sigorta sözleşmesi nitelik olarak tam iki tarafa borç yükleyen (sinallagmatik) bir sözleşme olup, sigorta ettirenin borcu sigorta primini ödemekle sınırlı iken, sigortacı riziko gerçekleştiğinde sigorta tazminatı ya da bedelini ödemekle yükümlüdür¹². Sigorta sözleşmesi, tarafları-

¹¹ AKALIN, s. 2108; Sigorta “belirli bir toplulukta bulunan ve benzer rizikolara maruz kalan kimselerin, sigortacının gerçekleştirdiği organizasyon bünyesinde bir araya gelerek söz konusu rizikoları paylaşmaları esasına dayanan bir kurumdur. Tanımdan da anlaşıldığı gibi sigortanın ortaya çıkabilmesi için gerekli olan ilk şart iktisadi sonuç doğuran rizikoların mevcudiyetidir. Bunun yanı sıra muhtemel rizikoların dağıtılması ve düşük prim ile fazla zararının karşılanabilmesi için büyük sayılar kanununun uygulanabileceği kadar çok sayıda riziko taşıyıcılardan oluşan bir topluluk olmalıdır. Sigortanın meydana gelmesi için gerekli olan bu fiili şartların ardından sigortacı adı verilen kişi veya kurum, yaptığı organizasyon ile aynı veya benzer rizikoları paylaşmak isteyen veya zorlayıcı yasal mevzuat nedeniyle buna mecbur olan kişileri bir araya getirerek sigorta kurumunu ortaya çıkarır” şeklinde tarif edilmiştir. Bkz. DEMİR, s. 1017.

¹² GÜLHAN, Melisa, “Sigorta Alacaklarında Zamanaşımı”, *Ankara Barosu Dergisi*, 2023, S. 1, s. 349; Yargıtay sigorta sözleşmesini “davanın açıldığı tarih itibarıyla somut olaya uygulanması gereken 6762 sayılı TTK'nin 1263/1 (6102 sayılı TTK'nin 1401/1) maddesinde; “Sigorta bir akitir ki bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde, sigorta sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu, sigortacının asli ediminin rizikoyu taşıma (hi-maye sağlama) borcu iken sigorta ettirenin asli edimini ise prim ödeme borcu oluşturduğu sonucuna ulaşılmaktadır” şeklinde izah etmiştir. Bkz. Yar. HGK, E. 2017/1301, K. 2020/878, 11.11.2020, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

nın sigorta ettiren ile sigortacıdan oluştuğu bir akittir¹³. Sigortacı kelimesi, “belirli bir prim karşılığında, sigortalıya veya bir tazminattan yararlanacağı belirtilmiş olan kimseye, zarara uğraması durumunda belli bir para veya gelir ödemeyi üstlenen kimseyi” ifade etmektedir¹⁴. Sigorta ettiren ise, sigortacı ile sigorta sözleşmesini yapan ve aynı zamanda prim ödeyen tarafı ifade etmek için kullanılan bir terimdir¹⁵. Lehdar ise sigortadan faydalanacak kişiyi ifade etmek amacıyla oluşturulmuş bir kavramdır. Lehine bir hak yaratılan, kambiyo senesinde senet bedelini tahsil edecek olan kimseyi tanımlamaktadır¹⁶. Sigorta sözleşmesinin tarafları genel olarak sigorta ettiren ve sigortacıdan oluşmaktadır. Ancak prim borcunu ödeme yükümlülüğü altına giren sigorta ettiren bazen kendi menfaati yerine üçüncü bir kişinin menfaati için sigorta sözleşmesi akdedebilir. Burada sözleşmenin tarafı konumunda bulunmayan ve fakat sözleşmeden yararlanan bir kişi ortaya çıkmaktadır. Bu kişi sigorta hukukunda “sigortalı” olarak tanımlanmaktadır. Örneğin oğluna son model bir araba satın alan babanın sigorta şirketiyle akdettiği kasko sigortası sözleşmesinde baba sigorta ettiren, sigorta şirketi sigortacı, sözleşmenin tarafı olmayan oğul ise sigortalı statüsündedir. Burada prim ödeme yükümlülüğü babada iken sözleşmeden faydalanacak kişi oğul olacaktır¹⁷.

¹³ Sigortacı, sigorta sözleşmesinin imzalanmasından sonra sigorta ettirene poliçe vermek ile yükümlüdür. Sigorta poliçesi, “sigortalı ile sigorta şirketi arasında tarafların karşılıklı hak ve borçlarını gösteren ve sözleşmenin kanıtlanması amacıyla düzenlenen bir belgedir”. AKALIN, s. 2109; Sigorta poliçesi Hukuki Terimler Sözlüğü’nde “sigortalanan bir menfaate ait belirleyici bilgileri, sigortanın başlangıç ve bitiş tarihlerini, ödenecek prim ve teminat tutarlarını gösteren sözleşmeye ait yazılı bir belgedir. Sigortacı, sigorta sözleşmesi kendisi veya acentesi tarafından yapılmışsa, sözleşmenin yapılmasından itibaren 24 saat, diğer hallerde 15 gün içinde, yetkililerce imzalanmış bir poliçeyi sigorta ettirene vermekle yükümlüdür. Sigortacı poliçenin geç verilmesinden doğan zarardan sorumludur.” şeklinde izah edilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİR, s. 1016.

¹⁴ AKALIN, s. 2109; DEMİR, s. 1017. Bir başka tanıma göre sigortacı “Sigorta ettiren ile yapılan sözleşme sonucunda, ödenen prim karşılığında sigortalıya ya da menfaatara, sözleşmeye konu olan zararın gerçekleşmesi halinde yükümlülüğünü yerine getiren ve tazminat ödemeyi üstlenen kurumdur”. ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.general.com.tr/sigorta-terimleri#:~:text=Sigorta%20ettiren%20ne%20anlama%20gelir,ile%20sigortal%C4%B1%20ayn%C4%B1%20ki%C5%9F%20olabilir>, E.T. 05.01.2024.

¹⁵ GÜNAY, Barış, **Sigorta Hukuku**, Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara, 2023, s. 71; Sigorta Terimleri, <https://www.general.com.tr/sigorta-terimleri#:~:text=Sigorta%20ettiren%20ne%20anlama%20gelir,ile%20sigortal%C4%B1%20ayn%C4%B1%20ki%C5%9F%20olabilir>, E.T. 05.01.2024; Sigorta ettiren kavramı “sigorta sözleşmesinin karşı tarafı sigorta ettiren adını taşımaktadır. Sözleşmeden doğan borçlar sadece sigorta ettirene aittir. Haklar ise, özellikle sigortacının riski taşımasını isteme hakkı, prensip itibarıyla sigorta ettirene aittir ancak bu haklar bazı hallerde başka bir şahsa devredilebilir. Kanun koyucu, sigorta sözleşmesi yapılabilmesi için özel bir ehliyet şartı öngörmemiştir. Dolayısıyla medeni hakları kullanma yetkisine sahip ve reşit olan herkes sigorta sözleşmesi yapabilir. Genellikle sigorta ettiren ile sigortalı aynı kişidir. Ancak başkası lehine sigorta yapılması söz konusu ise sigortalı ile sigorta ettiren farklı kişiler olacaktır” şeklinde açıklanmaktadır. Bkz. DEMİR, s. 1015-1016.

¹⁶ DEMİR, s. 710; <https://www.general.com.tr/sigorta-terimleri#:~:text=Sigorta%20ettiren%20ne%20anlama%20gelir,ile%20sigortal%C4%B1%20ayn%C4%B1%20ki%C5%9F%20olabilir>, E.T. 05.01.2024.

¹⁷ GÜNAY, **Sigorta Hukuku**, s. 72; AKALIN, s. 2109.

Sigorta bedeli ve sigorta tazminatı kavramları da sigorta hukukunda özdeş kavramlar değildir. Sigorta bedeli, sigortacının sorumluluğunun üstü sınırıdır. Sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği andaki sigortalı menfaatin değerini aşsa bile, sigortacı uğranılan zarardan fazlasını ödeme zorunluluğu bulunmamaktadır. Sigorta tazminatı ise, tehlikenin gerçekleşmesi sırasında sigortalı menfaatin zarara uğramış olan kısmına karşılık gelmektedir. Rizikonun gerçekleşmesi sonucunda malvarlığında meydana gelen zararın giderilmesi için sigortalıya sigorta tazminatı ödenir. Sözleşmede aynen tazmine ilişkin bir ibare yer almakta ise sigorta tazminatının nakden ödemesi yapılabilir¹⁸.

Sigortaya ilişkin düzenlemeleri TTK m. 1401 ve devamı maddelerinde görmek mümkündür. TTK dışında 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda özellikle sigortacı konumunda bulunabilecek muhataplar detaylı şekilde tanımlanmıştır. 03 Haziran 2007 tarihinde kabul edilerek 14 Haziran 2007 tarihinde yürürlüğe giren Sigortacılık Kanunu (SK)'nun¹⁹ 2. maddesinde aracı, broker, sigorta acentesi, sigorta experi, sigorta şirketi gibi terimlerin kanuni düzenlemede tanımlandığı görülmektedir²⁰. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun zorunlu trafik sigortalarına ilişkin 91 ve devamı maddeleri ile ihtiyari trafik sigortasının düzenlendiği 100. madde sigorta hukukuna ilişkin önemli düzenlemeler içermektedir.

Sigortanın ekonomik ve sosyal hayatta önemi oldukça büyüktür. Bireyler sigorta sayesinde geleceklerini güvence altına almakta ve olumsuz bir durumla karşılarak sefalet düşmekten de kurtulmaktadırlar²¹. Sigortanın bireylere güvence sağlama avantajının yanı sıra sermayenin ve emeğin korunma suretiyle milli gelirin azalması önlenmektedir; sigorta sayesinde ticari faaliyetler güvenli

¹⁸ DEMİR, s. 1015.

¹⁹ Yayımlandığı R. G. 14/6/2007, S. 26552.

²⁰ Mezkur Kanun'un 2. maddesinin 1. fıkrasının b bendinde aracı; "Sigorta acentesi ve brokeri", d bendinde broker; "Sigorta veya reasürans sözleşmesi yaptırmak isteyenleri temsil ederek, bu sözleşmelerin yapılacağı şirketlerin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız davranarak ve teminat almak isteyen kişilerin hak ve menfaatlerini gözeterek sözleşmelerin akdinden önceki hazırlık çalışmalarını yürütmeyi ve gerektiğinde sözleşmelerin uygulanmasında veya tazminatın tahsilinde yardımcı olmayı meslek edinen kişiyi" m bendinde sigorta acentesi; "Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimi bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişiyi," n bendinde sigorta eksper; "Sigorta konusu risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan kayıp ve hasarların miktarını, nedenlerini ve niteliklerini belirleyen ve mutabakatlı kıymet tespiti, ön ekspertiz ve hasar gözetimi gibi işleri mutat meslek olarak yapan tarafsız ve bağımsız kişiyi" ve p bendinde sigorta şirketi; "Türkiye'de kurulmuş sigorta şirketi ile yurt dışında kurulmuş sigorta şirketinin Türkiye'deki teşkilâtını" ifade etmektedir.

²¹ KENDER, Rayegan, **Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku**, 14. Baskı, XII Levha Yayınları, İstanbul, 2015, s. 6; ULAŞ, Işıl, **Uygulamalı Sigorta Hukuku, Mal ve Sorumluluk Şşgortaları**, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s. 3.

ve istikrarlı bir şekilde faaliyetlerini sürdürmektedir; işletmelerin kredi ihtiyaçları da sigorta sayesinde kolayca giderilmektedir²².

Sigorta dolandırıcılığı ETCK'nın 504. maddesinde, TCK'nın ise 158. maddesinin 1 k bendinde düzenlenmiştir. ETCK'nın 504. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde dolandırıcılık suçunun sigorta bedelini almak maksadıyla işlenmesi halinde faile iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve sağladığı haksız menfaatin iki misli kadar ağır para cezası verileceği öngörülmüştü. Ayrıca suçun işlenmesinde söz konusu nitelikli hallerden iki veya daha fazlası birleşirse hapis cezasının alt sınırının 3 yıldan az olamayacağı hüküm altına alınmıştır²³. TCK'nın 158/1-k hükmünde ise dolandırıcılık suçunun sigorta bedelini almak maksadıyla işlenmesi halinde, nitelikli hal için öngörülen üç yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasının alt sınırı dört yıldan, adli para cezasının miktarının da suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamayacağı hüküm altına alınmıştır²⁴. Her iki düzenleme kıyaslandığında ETCK ile TCK'nın fiil unsuru bakımından sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılığın gerçekleştirilmesi özdeştir. Ancak bu suç ile etkin mücadele etmek için yaptırım yönüyle cezasının TCK'da artırıldığını görmekteyiz. Buna göre sigorta bedelini almak maksadıyla işlenen dolandırıcılık suçunda hapis cezasının alt sınırı 3 yıldan 4 yıla, üst sınırı ise 5 yıldan 10 yıla çıkarılmıştır. Ayrıca sigorta dolandırıcılığı suçunun üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi veya bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi eski düzenlemede yer almayan TCK'nın mevcut halinde (TCK m. 158/3) bulunan cezanın artırılması gerektiren bir sebep olarak yer verilmiştir²⁵.

II. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Kanun koyucunun ihdas ettiği yasak norm ve yaptırımı ile açıkça koruma altına aldığı hak ve menfaat korunan hukuki değer olarak ifade edilmektedir²⁶. Dolan-

²² ÇEKER, Mustafa, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku**, 8. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2013, s. 6.

²³ PARLAR, Ali, **Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçları**, 1. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2011, s. 15.

²⁴ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5180.

²⁵ ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, **Özel Hükümler**, s. 746; ÖZEN, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, s. 740; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 816; KOCA / ÜZÜLMEZ, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 828; ARTUK / GÖKÇEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 692.

²⁶ ARTUK, M. Emin / GÖKÇEN, Ahmet / ALŞAHİN, M. Emin / ÇAKIR, Kerim, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 388; ÖZEN, Mustafa, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri**, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 306; KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 118 vd.; AKBULUT, Berrin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 426; CENTEL, Nur /

dırıcılık suçu, hileli hareketlerle bir kişiyi aldatarak onun ya da bir başka kimsenin zararına, failin ya da bir üçüncü kişi lehine haksız bir menfaat sağlanmasıdır²⁷. Bu suç, TCK'nın özel hükümler isimli ikinci kitabının “malvarlığına karşı suçlar” isimli 10. Bölümü altında düzenlenmiştir. Korunan hukuki değer bakımından doktrinde iki farklı görüş bulunmaktadır. Birinci görüşe göre; kanun koyucu dolandırıcılık suçu ihdas etmekle kişilerin münhasıran malvarlığı haklarını korumak istemektedir. Dolayısıyla bu suç ile irade özgürlüğü korunan hukuki değer olarak kabul edilemez²⁸. Bizim de katıldığımız ikinci görüşe göre dolandırıcılık suçu ile yalnızca kişilerin malvarlığını değil irade özgürlüğü de korunmaktadır²⁹. Dolandırıcılık suçunda esasında failin haksız yarar elde etmesi konusunda zarara uğrayanın rızası bulunmaktadır ancak bu rıza aldatılmak suretiyle hile kullanılarak elde edilmiştir. Kanun koyucu bu suçu düzenlemek ile hem mağdurun haksız şekilde malvarlığının elinden çıkması hem de iradesinin fesada uğramasının kişide yarattığı aldatılmışlık duygusu, pişmanlık ve örselenmişlik hissini yaşanmasının önüne geçmeyi ve dolayısıyla irade özgürlüğünü güvence altına almayı istemektedir³⁰.

Yargıtay ise, dolandırıcılık suçu ile hem malvarlığı değerlerinin hem de irade özgürlüğünün korunması gereken hukuki bir değer olduğu görüşündedir. Yargıtay'ın bu yöndeki kararına göre; “Dolandırıcılık suçunu diğer malvarlığına karşı işlenen suç tiplerinden farklı kılan, aldatma temeline dayanan bir suç olmasıdır. Bu nedenle, dolandırıcılık suçu, birden çok hukuki konusu olan bir suçtur. Bu suç işlenirken, sadece malvarlığı zarar görmemektedir. Malvarlığı zarara uğratılırken, mağdurun veya suçtan zarar görenin iradesi de hileli davranışlarla yanıtılmaktadır³¹.”

ZAFER, Hamide / ÇAKMUT, Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 9. Baskı, Beta Yayın Dağıtım A. Ş., İstanbul, 2016, s. 226; ÖZGENÇ, İzzet, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 220; DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, Ankara, 2023, s. 603; ÖZBEK, Veli / DOĞAN, Koray / BACAĞSIZ, Pınar, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 221; HAFIZOĞULLARI, Zeki / ÖZEN, Muharrem, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 3. Baskı, U.S.A. Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 225.

²⁷ ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, **Özel Hükümler**, s. 736.

²⁸ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 765. Alman öğretisinde de dolandırıcılık suçunda korunan hukuki değer münhasıran malvarlığı olduğu yönde görüşler mevcuttur. Bkz. HEGER, in: LACKNER / KÜHL / HEGER, **StGB** §263 Kn. 1-70.

²⁹ ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, **Özel Hükümler**, s. 734; YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5064; MERAN, s. 89; TANERİ, s. 276; PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2533.

³⁰ ÖZTÜRK, s. 249; MAVİŞ, Volkan, ‘Dolandırıcılık Suçunun Hile Unsuruna İlişkin Sorunlar’, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, Özel Sayı, 2015, s. 600; TÜRAY, Aras, ‘Hukuki İşlemlerde Basit Dolandırıcılık Suçu’, Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 1, 2011, s. 1682.

³¹ Yargıtay 13. CD., 24.12.2012, 2012/10275 E., 2012/27853 K.; TCK'nın 157. maddesinin gerekçesine göre; “dolandırıcılık, hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kişinin kendisine veya başkasına yarar sağlamasıdır. Bu bakımdan dolandırıcılık suçu, kişilerin malvarlığına karşı işlenen bir suçtur. Söz konusu suç tanımı ile, kişilerin sahip bulunduğu malvarlığı hakkının korun-

Kanun koyucu sigorta bedelini maksadıyla dolandırıcılık suçunun işlenmesini TCK'nın 158/1-k hükmünde cezanın arttırılmasına gerektiren bir neden olarak öngörmüştür. Bu düzenleme ile sigorta sektörünün büyümesine ve haksız yere zarara uğratılmasının önüne geçmek ve böylece genel ekonomik düzenin de bozulmasına mâni olmak gayesiyle hükmü ihdas etmiştir³². Sigorta dolandırıcılığında korunan hukuki değer malvarlığı olmakla birlikte kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi de korunmak istenmektedir³³. Kanaatimizce bu suçun sıklıkla işlenmesi ve sigorta şirketlerinin yüksek bedeller ödemesi sigorta primlerinin yükselmesine yol açmaktadır. Sigorta dolandırıcılığı suçunun öngörülmesi ile sigorta primlerinin yükselmesinin önlenmesi de dolaylı olarak korunduğu ifade edilebilir.

III. TİPİKLİĞİN MADDİ UNSURU

A. Fail

Dolandırıcılık suçunun faili, ETCK'nın 503. maddesinde bir kişiyi kandırabilecek nitelikte hile ve desise yaparak hataya düşüren; TCK'nın 157. maddesinde ise hileli hareketlerde bulunarak bir kimseyi aldatan herhangi bir kişi olabilir. Kanun koyucu suç normunda faile ait herhangi bir özellik belirtmemesi sebebiyle bu suç herkes tarafından işlenebilir³⁴.

TCK m. 158/1-k hükmünde düzenlenen sigorta dolandırıcılığı suçunda genel kaide sigorta sözleşmesinin tarafı olan kişilerin fail statüsünde olması gerektirir. Ancak sigortalı olmayan bir kimsenin de -bir oğulun ekonomik zorluklar yaşayan babasının ondan habersiz sigortalanmış eşyasına zarar vermesi ve hileli davranışlarla babasını hataya düşürerek sigortadan para almak için başvuruda bulunmasını sağlaması- fail olabileceği dikkate alındığında bu suçun özgü suç olmadığı aşikardır³⁵. Nitekim kanun koyucu tipiklikte “*kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan*” ifadesini kullanmış olup, bu ifadeden hileli davranışı ger-

ması amaçlanmıştır. Ayrıca, bu suçun işlenişi sırasında hileli davranışlar ile kişiler aldatılmaktadır. Aldatıcı nitelik taşıyan hareketlerle, kişiler arasındaki ilişkilerde var olması gereken iyi niyet ve güven ihlal edilmektedir. Bu suretle kişinin irade serbestisi etkilenmekte ve irade özgürlüğü ihlal edilmektedir”. Kanun koyucu söz konusu bu gerekçe ile ikinci görüşü benimsediğini açıkça ortaya koymuştur.

³² ARSLAN, Uğur, “Sigorta Dolandırıcılığı Suçu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y. 2017, S. 130, s. 89 vd.

³³ BAYRAKTAR, Ahmet Ümit, *Türk Hukukunda Sigorta Dolandırıcılığı*, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2023, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 114.

³⁴ ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, *Özel Hükümler*, s. 725; ÖZEN, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*, s. 696; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 766; KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 806; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 668.

³⁵ BAYRAKTAR, s. 116; ÖZTÜRK, s. 250.

çekleştiren kişi ile bu suçtan menfaat elde eden kişinin iştirak hükümlerine göre sorumlu tutulabileceği anlamı çıkmaktadır³⁶.

Sigorta bedelini almak maksadıyla işlenen dolandırıcılık suçunun failinin üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunda faillere uygulanacak ceza yaptırımını yarı oranında artırılacaktır. Yine failin suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde bu suçu işlemesi halinde faille uygulanacak ceza yaptırım bir kat artırılarak uygulanacaktır (TCK m. 158/3).

TCK'nın 167. madde hükmünde dolandırıcılık suçunun haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin; üstsoy ya da alt soyun ya da bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlatlık ile evlat edinenin; aynı konutta birlikte yaşayan kardeşlerden birinin zararına olacak şekilde işlenmesi durumunda ilgili akrabaya ceza verilmeyeceği öngörülmüştür. Anılan bu hükümde esasında dolandırıcılık suçunun işlenmesine rağmen şahsi cezasızlık sebebinin bulunması nedeniyle failin fiilden dolayı bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Ancak özel hukuktan doğan sorumluluğu saklı kalmaktadır³⁷.

Tüzel kişiler, TCK m. 20/2 hükmü uyarınca sigorta dolandırıcılığı suçunun faili olamazlar³⁸. Ancak haklarında TCK m. 60 hükmünde öngörülen güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Örneğin X isimli rent a car şeklinde bir araç kiralama şirketinin temsilcisi A, şirket dışı B'nin iştirakiyle Z sigorta şirketinden sigorta bedeli almak maksadıyla şirketin aracına benzeyen bir aracın yakılması ve bunun profesyonel şekilde Z şirketinden menfaatin elde edilmesi ile TCK m. 158/1-k suçu tamamlanmaktadır. Burada X şirketi lehine ve menfaat temin edilmiştir. Ancak X rent a car şirketi tüzel kişi olması sebebiyle fail olamamakta ve fakat faaliyet izninin iptali ya da müsadere tedbirlerine maruz kalmaktadır.

B. Mağdur

Dolandırıcılık suçunun temel halinde suçun mağduru hileye maruz bırakılan ve malvarlığında eksilme meydana gelen gerçek kişidir³⁹. Tüzel kişilerin

³⁶ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5065.

³⁷ AYDIN, s. 655-656.

³⁸ Nitekim Sermaye Piyasası Kurulu da niteliği itibarıyla bir tüzel kişi olup dolandırıcılık suçunun SPK tarafından gerçekleştirildiği durumlarda fail statüsünde tüzel kişi olan Kurul değil yetkili gerçek kişidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. AŞKIN, Uğur, "Sermaye Piyasasında Bilgi Bazlı Piyasa Dolandırıcılığı Suçu", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 24, S. 2, Aralık 2018, s. 697.

³⁹ ÖZTÜRK, s. 251; KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 807; ARTUK / GÖKÇEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 669; ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, *Özel Hükümler*, s. 725; ÖZEN, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*, s. 697; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 766.

hile yoluyla aldatılması durumunda suçun mağduru olmaları mümkün değildir. Yalnızca suçtan zarar gören konumunda bulunabilirler. Bir başka ifadeyle gerçek kişiler hem aldatılan hem de malvarlığı bakımından zarara uğratılan mağdur konumunda bulunabilir iken, tüzel kişiler aldatılsalar dahi mağdur sıfatına haiz olamazlar. Tüzel kişiler münhasıran suçtan zarar gören olarak nitelendirilebilir⁴⁰.

Öğretide iştirak etmediğimiz bazı görüşlere göre; suçun mağduru malvarlığı zarara uğratılan gerçek ya da tüzel kişinin suçun mağduru olması mümkündür⁴¹. Bu anlamda TCK m. 158/1-k’da düzenlenen sigorta dolandırıcılığı suçunda malvarlığı itibarıyla zarara uğrayan sigorta şirketi suçun mağduru olarak nitelendirilmektedir⁴². Örneğin sahte bir kaza tespit tutanağı düzenlenmek suretiyle sigorta acentesinin yanıltılması durumunda sigorta şirketinin hasar ödemesi halinde malvarlığı doğrudan zarara uğrayan ve dolayısıyla mağdur sigorta şirkettir⁴³.

Dolandırıcılık suçunda aldatılan kişiyle mal varlığı itibarıyla zarara uğrayan kişinin aynı olması durumunda suçun mağduru noktasında bir problem yaşanmaz. Ancak zarara uğrayan kişi ile mal varlığı eksilen kişinin farklı olması durumunda malvarlığı yönüyle zarara uğrayan kişinin suçun mağduru olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Nitekim dolandırıcılık suçunun daha az cezayı gerektiren bir sebep olarak yer verildiği 167. madde bir hukuki ilişkiye dayanan

⁴⁰ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5065; ÖZBEK / DOĞAN / BACAŞIZ, *Özel Hükümler*, s. 735; “Yargıtay’ın dolandırıcılık suçu bakımından şirketlerin de “mağdur” olarak kabul edilebileceği şeklindeki değerlendirmesini (YCGK., 9.03.2010, 2009/11-109-2010/48), “suçtan zarar gören” olarak anlamak gerekir. Nitekim kamu davasına katılmayı düzenleyen 237 maddenin birinci fıkrasında da, sadece gerçek kişi anlaşılacak şekilde mağdur kavramına yer verildiği halde, suçtan zarar gören ile ilgili olarak açıkça hem gerçek kişiden hem de tüzel kişiden söz edilmektedir”. Bkz. s. 122. ŞAHİN, Cumhuriyet / GÖKTÜRK / Neslihan, *Ceza Muhakemesi Hukuku -I*, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 122; AŞKIN, s. 697; “Sanıklara yüklenen sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık ve özel belgede sahtecilik suçları yönünden kovuşturmanın her aşamasında müdahale yoluyla kamu davasına katılma hakkı bulunan ve suçtan zarar gören ... Sigorta A.Ş. vekilinin 06.11.2013 tarihli dilekçesi ile davaya katılma talebinde bulunduğu ancak katılma talebi hakkında bir karar verilmediği gibi gerekçeli kararın da suçtan zarar gören ... Sigorta A.Ş. ye tebliğ edilmediği; sanıklara yüklenen kamu kurum ve kuruluşları vb. tüzel kişiliklerin araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık ve resmi belgede sahtecilik suçları yönünden ise CMK’nin 234. maddesi gereğince katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar gören ve soruşturma aşamasında şikayetçi olduğunu beyan eden ...’nin 5271 sayılı CMK’nin 237. maddesi gereğince davaya katılma ve 260/1. maddesi uyarınca da yasa yollarına başvurma hakkı bulunmasına rağmen, duruşmadan haberdar edilmediği gibi gerekçeli kararın da tebliğ edilmediği anlaşılmalıdır; gerekçeli kararın suçtan zarar görenler SBN Sigorta A.Ş. ve ...’ya usulüne uygun şekilde tebliği” Yar. 11. CD, E. 2021/12738, K. 2022/1642, 08.02.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

⁴¹ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 766; TANERİ / KAMIŞLI, s. 285.

⁴² BAYRAKTAR, s. 123.

⁴³ ARSLAN, s. 103.

alacağı tahsil amacıyla dolandırıcılık suçunun işlenmesi durumunda şikâyet ve kamu davasına katılma hakkı aldatılan kişinin suçtan zarar görmemesi sebebiyle şikâyet ve davaya katılma hakkı bulunmamaktadır⁴⁴.

Dolandırıcılık suçunun oluşması için hileli davranışa maruz kalan kişi ile mal varlığı eksilen kişinin aynı kişi olması zorunlu değildir. Buna karşılık aldatılan kişi ile mal varlığı üzerinde tasarruf eğitime yetkisi bulunan kişinin aynı kişi olması zorunludur. Zira aldatılan kişinin malvarlığı üzerinde tasarruf etme yetkisi bulunmamakta ise, dolandırıcılık suçu yerine somut olayın şartlarına göre hırsızlık ya da güveni kötüye kullanma suçu oluşabilecektir⁴⁵.

C. Suçun Maddi Konusu

Dolandırıcılık suçunun maddi konusunu taşınır, taşınmaz ve her türlü hak oluşturmaktadır. Bir başka deyişle, bu suçun konusunu malvarlığına ilişkin herhangi bir değer oluşturmaktadır⁴⁶. Dolandırıcılık suçunun konusunu taşınır ya da taşınmaz mal dışında kişiye sıkı sıkıya bağlı olmayan devredilmesinin mümkün olduğu haklar da suçun maddi konusunu oluşturabilir. Bu bağlamda bir kimse-den para, mal, hukuki olarak hüküm taşıyan bir senet ya da parayla değerlendirilebilecek bir faydanın elde edilmesi dolandırıcılığın maddi konusunu oluşturabilir⁴⁷.

Sigorta bedelini almak amacıyla matuf sigorta dolandırıcılığının konusunu ise sigorta bedeli oluşturmaktadır⁴⁸. Bu noktada sigorta bedeli, sigorta değeri ve sigorta primi kavramlarının ne anlama geldiğinin izah edilmesi gerekmektedir. Bedel sözlük anlamı olarak bir şeyin değerini, fiyatını, kıymetini ya da o şeyin yerini tutabilen karşılık anlamında kullanılmaktadır⁴⁹. Sigorta bedeli, sigorta ettiren ile sigortacının sigorta sözleşmesinde kararlaştırdıkları ve sigortacının

⁴⁴ AYDIN, s. 657.

⁴⁵ TANERİ / KAMIŞLI, s. 285. Nitekim Yargıtay'ın bir kararına göre “Dolandırıcılık suçunda aldatılan ile malvarlığı zarara uğrayan kişilerin aynı olmamaları halinde, aldatılan kişinin malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunabilme yetkisi varsa bu suç oluşur. Aldatılan kişi ile malvarlığı zarara uğrayan kişinin farklı olması halinde, aldatılan kişinin de dolandırıcılık suçunun mağduru olduğunu ileri sürmek mümkün değildir. Zira dolandırıcılık suçuyla asıl olarak korunmak istenen hukuki değer malvarlığı değeri olduğundan, bu gibi hallerde malvarlığı yönünden zarara uğrayan kişi suçun mağduru olarak kabul edilir. Çünkü sırf aldatılmış olmak bu suç açısından mağdur olmak için yeterli olmayıp, malvarlığı yönünden bir zarar ya da zarar tehlikesinin de gerçekleşmiş olması gerekmektedir” Yar. 11 CD, E. 2022/1368, K. 2022/6131, 11.04.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

⁴⁶ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5067-5068; PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2534.

⁴⁷ PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2534; ÖZTÜRK, s. 253; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 769.

⁴⁸ BAYRAKTAR, s. 125.

⁴⁹ AKALIN, s. 292.

ödeyeceği azami miktar olarak tanımlanır⁵⁰. Sigortacının sorumluluğunun esasında sigorta bedeli ile sınırlı olduğu kabul edilmektedir. Can sigortalarında sigorta bedeli, riziko gerçekleştiği durumda poliçede yazılı olan bedelin tamamıdır. Zarar sigortalarında ise, sigortacı riziko gerçekleştiğinde meydana gelen hasarın gerçek ve somut değerini ödemekle bedel ödeme yükümlülüğünden kurtulur⁵¹. Sigorta değeri kavramı ise, sigorta sözleşmesinin yapılması esnasında sigorta edilen menfaatin değerini göstermektedir. Sigorta değeri zamana bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Örneğin bir otomobilin modelinin eskimesi, kaza yapması durumunda sigorta değeri düşmekte iken, en son model otomobilin çıkması neticesinde otomobile gelen fiyat artışı ikinci el otomobilin değerini de arttırmakta ve dolaylı yoldan sigorta değeri de artmış olmaktadır⁵². Sigorta bedeli ile sigorta değeri kavramları özdeş kavramlar olmayıp, aralarında bazı nüanslar bulunmaktadır. Sigorta değeri, sigortalanan malın gerçek değerini göstermekte ve sözleşmenin kurulmasından itibaren değişebilen, artan veya düşen değeri göstermekte iken; sigorta bedeli, sigorta değeri esas alınmak suretiyle belirlenen ve sigortacının tazminat yükümlülüğünün azami sınırını gösteren sabit bir rakamdır. Bu anlamda sigorta değeri sözleşme kurulmasından itibaren artış gösterilmiş olsa dahi sigortacının ödeme yaparak borcundan kurtulabildiği miktar en fazla sigorta bedeli kadardır⁵³. Sigorta hukukunda rizikonun gerçekleşmesiyle birlikte ortaya çıkan zarar sigorta zararı olarak ifade edilmektedir. Sigorta bedeli daha yüksek olmasına rağmen sigortacının ödeme yükümlülüğü genel kural olarak ortaya çıkan zarar miktarı kadardır. Örneğin bir otomobilin sigorta değeri 30.000 TL olmasına rağmen bir kaza neticesinde 5000 TL zarar meydana gelmiş ise sigortacının ödeyeceği tazminat miktarı sadece 5.000 TL ile sınırlı olmaktadır⁵⁴. Dolayısıyla TCK m. 158/1-k hükmünde belirtilen suçun konusu rizikonun gerçekleşmesi sırasında sigorta zararı sigorta bedelinden daha düşük ise sigorta zararı suçunu oluşturacaktır.

Sigorta primi ise, sigorta sözleşmesi akdeden sigorta ettirenin sigortalının mal varlığı ve kişisel değerlerine zarar verme olasılığı bulunan rizikolardan korunmak amacıyla ve bunların karşılığı olarak sigortacıya vermiş olduğu meblağ sigorta primi olarak tanımlanmaktadır. Bu miktarın sigortacıya peşin ya da taksitle ödenmesi zorunluluk arz etmektedir. Sigortacının sigorta bedelini öde-

⁵⁰ GÜNAY, *Sigorta Hukuku*, s. 98.

⁵¹ ELDELEKLİOĞLU, İrem Aral, *Şematik Sigorta Hukuku*, 2. Baskı, Ankara, 2022, s. 52.

⁵² GÜNAY, *Sigorta Hukuku*, s. 98.

⁵³ ÖZDAMAR, Mehmet / DOĞAN, Burak, *Sigorta Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 100.

⁵⁴ GÜNAY, *Sigorta Hukuku*, s. 98-99.

me yükümlülüğü bu sigorta priminin ya da ilk taksitinin ödenmesiyle başlamaktadır⁵⁵. TCK m. 158/1-k'da öngörülen sigorta dolandırıcılığı suçunun konusunu sigorta priminin oluşturması olanaklı değildir⁵⁶.

D. Hareket-Netice-İlliyet Bağı

TCK'nın 157. maddesinde düzenlenen çok hareketli suç özelliğine sahip dolandırıcılık suçunun temel halinin oluşması; hileli davranışlarla bir kimsenin aldatılması, onun ya da başkasının zararına olarak, failin kendisine veya başkasına menfaat temin etmesi biçiminde tarif edilen ve birden fazla fiilin gerçekleşmesine bağlıdır⁵⁷. Bu bağlamda söz konusu suçun tipikliğinin maddi unsuru; hileli bir davranışın varlığı, muhatabın aldatılmış olması ve hukuka aykırı menfaatin sağlanmış olması şeklinde üç koşul oluşturmaktadır⁵⁸.

1. Hareket

a. Hileli Bir Davranışın Varlığı

Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için öncelikle failin hileli davranışlar sergilemesi gerekmektedir. Bir başka ifadeyle aldatma temeline dayalı olan bu suç tipine rengini veren unsur failin gerçekleştirmiş olduğu aldatıcı yanıltıcı özelliği haiz hileli davranışlarıdır⁵⁹. Hile sözlük anlamı olarak “birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, alavere dalavere, desise, entrika; çıkar sağlamak için bir şeye değersiz bir şey katmak” olarak tanımlanmaktadır⁶⁰. Dolandırıcılık suçunun unsuru olan hile ise, “*saniğin, mağdurun mal varlığından elde etmeyi düşündüğü değeri almak için mağduru kandırmaya, ikna etmeye yarayan her türlü tavır, davranış söz ve söylemlerdir*”⁶¹.

⁵⁵ ÖZDAMAR / DOĞAN, s. 54.

⁵⁶ BAYRAKTAR, s. 126.

⁵⁷ PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2537; SOYASLAN, s. 416.

⁵⁸ AYDIN, s. 659.

⁵⁹ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5068-5069; ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞIZ, **Özel Hükümler**, s. 727; ÖZEN, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, s. 704; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 770; KOCA / ÜZÜLMEZ, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 808; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 671; SOYASLAN, s. 417; MAVİŞ, s. 603.

⁶⁰ AKALIN, s. 1101.

⁶¹ ÖZTÜRK, s. 255; “*Saniğa ait ancak kardeşi ...'in kullandığı 03.05.2005- 03.05.2006 tarihleri arasında ... Sigorta şirketinden kaskolu olduğu anlaşılan ... plakalı ... marka kamyonun kaza yaptığından bahisle kolluk kuvvetlerine 06.09.2005 tarihinde ihbarda bulunulduğu, jandarmanın olay yerinde yaptığı incelemeler sonucunda elde ettikleri bilgiler ile araçta meydana gelen hasarın sanık ve ...'un iddia ettiği gibi olay yerinde oluşmadığının tespit edildiği, sigorta şirketinden kasko bedelini almak için kazayı gerçekte olduğu yerde ve sürede ihbar etmemek suretiyle atılı suçu işlediği iddia olunan olayda; Sigorta edenin dolandırılması,*

ETCK'nın 503. maddesinde kanun koyucu suçun maddi unsuru için failin hile ve desiseler yaparak muhatabı hataya düşürmesi gerekmekte idi. TCK m. 157 hükmünde ise, kanun koyucu desise kavramına tipiklikte yer vermemiş “*hileli davranışlar*” ibaresini kullanmayı tercih etmiştir. Kanun koyucunun bu sadeleştirme faaliyeti sebebiyle dolandırıcılık suçunun maddi unsurunda bir daralma olmamıştır. Bir başka deyişle, desise, entrika, dolap ve oyun sözcükleri hile kelimesi ile eşanlamlı sözcükler olup biri diğerinin yerine ikame edilebilmektedir. Bu nedenle desise sözcüğünün kullanılmasının pratik açıdan bir önemi bulunmamaktadır⁶².

Suçun maddi unsurunu oluşturan hile, gerçekleşmemiş olanı gerçekleşmiş, gerçekleşmiş olanın da gerçekleşmemiş gibi gösterilmek suretiyle ya da esasen gerçekleşmiş olanı olduğundan farklı göstermek şeklinde bir başkasının iradesine etki ederek onun hataya düşürülmesini sağlayan her türlü davranış şekli ola-

TCK'nin 158/1-k maddesi gereğince nitelikli hâl olarak kabul edilmiştir. Suçun oluşması için, sigorta bedelinin alınması, zararın gerçekleştiğini ileri sürerek bu bedeli sahte işlem ve belgelerle alması ya da alması kalkışmaları gerekir. Olayla ilgili belgeler sigorta kurumuna sunulmadıkça suçun icra hareketleri başlamaz. Failin sigortalı malını, sigorta bedelini almak için tahrip etmesi, yakması, bozması, yok etmesi kandırmaya yönelik ağır yalandır ve hiledir. Bu şekilde sigorta bedelinin alınması halinde dolandırıcılık suçu oluşur” Yar. 11. CD, E. 2021/13303, K. 2022/7203, 25.04.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>); “Sanık hakkında... Temizlik isimli firmadan alındığı iddia edilen sahte faturalar ile ilgili olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanuna muhalefet suçu yönünden zamanaşımı süresi içinde mahallinde işlem yapılması mümkün görülmüştür. Sanığın, suç tarihi itibarı ile “Duru Ambalaj” isimli iş yerini işlettiği, söz konusu iş yerinde hırsızlık olduğuna dair 04/03/2013 tarihinde Pendik Çamçeşme Polis Merkez Amirliği'ne başvurarak, işyerinden 180.000.TL civarında mal hırsızlandığı yönünde şikayette bulunduğu, ayrıca zararın karşılanması için mağdur ... şirketine de başvurduğu, hırsızlık olayını mağdur ... şirketine de bildirmesi üzerine sigorta eksperinin 05/03/2013 tarihinde sanığın işyerine gelerek olay yerini fotoğrafladığı, bu arada 07/03/2013 tarihinde Pendik İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne yapılan isimsiz ihbarda, sanığın iş yerinde hırsızlık olayının meydana gelmediği, sigorta şirketinden para alamamak için bu yola başvurduğu ve eşyaları “Sülentepe Mah. Yakut Sok No:12 Pendik” adresindeki başka bir ikametinin kömürlüğüne sakladığının bildirilmesi üzerine, adreste yapılan aramada iş yerinde satışı yapılan bir kısım eşyaların bulunduğu tespit edildiği, akabinde sanığın işlenmediğini bildiği suç nedeniyle suç ihbarında bulunduğu anlaşılması üzerine mağdur ... tarafından sanığa herhangi bir ödemede bulunmadığı, sanığın sigortadan para almak amacıyla işyerinde hırsızlık yaptığı yönünde suç isnadında bulunduğu, bu surette sanığın nitelikli dolandırıcılık suçuna teşebbüs ve suç uydurma suçlarını işlediği iddia olunan somut olayda, Sanığın aşamalarındaki savunmalarında hırsızlandığını iddia ettiği malların değeri hakkında birbirinden farklı ve tutarsız beyanlarda bulunmuş olması, çalındığı iddia edilen bir miktar malın sanığın arkadaşının kömürlüğünde bulunması, sigorta eksperini tarafından yapılan incelemede sanığın önceki yıllara göre suç tarihinden kısa bir zaman içinde stoklarda büyük artış saptanmış olması, Fırat Temizlik isimli firmadan alınan ve çalındığı beyan edilen temizlik malzemelerinin işyerinde hiç bulunmaması, ilgili firmanın belirtilen adreste faaliyette olmaması ve dosyaya sunulan faturaların sahte oldukları anlaşılmalı, sanığın sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık suçuna teşebbüse ilişkin 5237 sayılı TCK 158/1-k ve 35. madde ve suç uydurma suçuna ilişkin TCK'nın 271/1. madde hükümleri uyarınca mahkumiyetleri yerine, oluşa ve dosya kapsamına uygun olmayan yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde beraatine karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiştir.” Yar. 15. CD, E. 2017/31459, K. 2021/2481, 04/03/2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

⁶² PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2537; PERRON, in: SCHÖNKE / SCHRÖDER / PERRON, **StGB** §263 Kn. 6; KINDHÄUSER / HOVEN, in: KINDHÄUSER / NEUMANN / PAEFFGEN / SALİGER, **Nomos Kommentar, StGB** §263 Kn. 57; HEGER, in: LACKNER / KÜHL / HEGER, **StGB** §263 Kn. 6; HEFENDEHL, in: ERB / SCHÄFER, **MüKO-StGB, StGB** §263 Kn. 80.

rak kabul edilmektedir⁶³. Failin bu hileli davranışı sonucu gerçek olan ya gizle-mekte ya da olduğundan farklı gösterilerek kişinin iradesi sakatlanmakta, muha-tap esasen hileli davranış gerçekleşmeseydi rıza göstermeyeceği bir konuya rıza göstermekte veya yapmayacağı bir şeyi yapmış olmaktadır⁶⁴. Sigorta dolandırıcı-lığında da davranışın hileli olması suçun oluşumu için önemli bir unsurdur. Bir kazanın ya da olayın gerçeğe aykırı sözlerle gerçekleştiğine ilişkin tutanağın tutulması, gerçeğin farklı bir mizansenle ortaya konulması, işyerinin kundak-lanması, su baskınlarının oluşturulması, kaskosuz alkollü sürücü yerine kusur-suz kaskolu sürücünün gösterilmesi suretiyle kaza tespit tutanağının tutturulma-sı, sahte ölüm belgesinin düzenlenerek sigorta şirketine başvurulması durumla-rında hileli hareket olarak sayılmaktadır⁶⁵.

ETCK'da kanun koyucu hileli bir davranışın varlığı için bu davranışın kandırabilece-k nitelikte olması unsurunu aramaktaydı. Ancak TCK'da suçun tipikliğin-de böyle bir ibareye yer verilmemiştir⁶⁶. Hileli bir davranışın aldatmaya elverişli olmasının veya bu davranışı kazandırabilecek niteliği haiz bulunmasının gerekip gerekmeyeceği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre; yeni ceza kanununda bu hususa açıkça yer verilmemiştir. Dolayısıyla hileli bir davranışın muhatabı kandırabilece-k nitelikte olup olmamasının araştırılmasına ihtiyaç duyulmaz. Objektif olarak kandırabilecek nitelikte bulunmayan hileli bir davranış ile muhatap kandır-ılmış ise suçun oluştuğu kabul edilmelidir⁶⁷. Bizim de katıldığımız aksi görüşe göre, hileli davranışın aldatmaya elverişli nitelikte olması gerekir. Bu unsur özel-likle suçun icra hareketlerinin başlangıç aşaması için önem arz etmektedir. Zira bu elverişlilik icra hareketinin başlangıcında tespit edilmesinde gerekli bir koşul-dur. Dolayısıyla objektif olarak aldatmaya elverişli olmayan bir hileli davranış, hile olarak nitelendirilemeyeceği için bu unsurun eksik olmasına bağlı olarak

⁶³ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 771; HEFENDEHL, in: ERB / SCHÄFER, **MüKO-StGB**, StGB §263 Kn. 80.

⁶⁴ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5070; “Sanık ...'ın hakkındaki icra takipleri nedeniyle satın aldığı aracın trafik tescilini temyiz incelemesine konu olmayan sanık ...'ın üzerine yaptırdığı, aracı fiilen sanık ...'ın kullandığı, suç tarihinde sanık ...'ın aracı temyiz incelemesine konu olmayan sanık ...'e emanet verdiği, daha sonra araca çalını süsü vermek suretiyle camlarını kırıp, ...'den habersiz aralık kiraladığı depoda parçaladığı, aracın çalındığını söyleyerek sanıklar ... ve ...'in karakola müracaat etmelerini sağ-ladığı, ayrıca aracın ... tarafından kasko sigortası ile sigortalı olması nedeniyle kasko bedelini almak amacıyla sanık ...'ı azmettiren ...'ye müracaatını sağladığı, ancak ...'in kasko bedelini almaktan feragat etmesi nedeniyle aracın sigorta bedelini alamadığı anlaşılmalı, sanığın sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılık suçuna teşebbüs suçunu işlediğine dair kabulde isabetsizlik görülmemiştir” Yar. 15. CD, E. 2012/8832, K. 2014/3656, 27.02.2014, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

⁶⁵ BAYRAKTAR, s. 132-135.

⁶⁶ ARTUK / GÖKÇEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 673.

⁶⁷ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 775 vd.

dolandırıcılık suçunun işlenmesine mani olacaktır⁶⁸. Yargıtay'ın görüşüne göre ise; “sanığın eyleminin aldatma özelliğinden yoksun olması nedeniyle dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı göz önünde bulundurulurken sanığın beraatine karar verilmesi gerekirken, mahkumiyetine hükmedilmesini” hukuka aykırı bulmuş ve dolayısıyla bu karar ile hilenin objektif olarak muhatabı kandırabilecek nitelikte bulunması gerektiği görüşünü benimsemiştir⁶⁹.

Yalan söyleme, hilenin bir unsuru niteliğinde olup, muhatabın denetleme yönünde istek ve olanağını ortadan kaldıracak bir harekete bürünmediği müddetçe bu davranış soyut yalan olarak ifade edilmektedir. Failin soyut yalan bozutunu aşmayan hareketleri hile olarak kabul edilmeyeceği için dolandırıcılık suçunun da unsurları oluşmayacaktır⁷⁰.

⁶⁸ KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 812-813.

⁶⁹ “Hayvancılık yapan sanığın, çiftlikteki 76 hayvandan 44 tanesi hakkında sigorta poliçesi düzenlediği, daha sonra sigortasız ineklerden bir tanesinin ölmesi üzerine ... kulak küpe numaralı sigortalı hayvanın küpesini ölen ineğin kulağına takıp, eksper çağırarak hasar tespit raporu düzenlediği, sigortalama işlemi öncesi çekilen görüntüler ile ölüm sonrası çekilen görüntüler karşılaştırıldığında ineklerin farklı olduğunun tespit edildiği ve sanığın sigortalanamamış bir hayvanı ölüncü, katılan şirketten hasar tazminatı alabilmek için ölen hayvanın kulak numarası ile sigortalanan sağlıklı hayvanın kulak numarasını değiştirdiği ve bu şekilde üzerine atılı sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılığa teşebbüs suçunu işlediği iddia olunan somut olayda; hasar gördüğü ihbar edilen hayvanın, sigortalanan hayvan olmadığına basit bir incelemeyle belirlenmiş olması karşısında, dolandırıcılık suçunun hile unsurunun somut olayda bulunmadığı, sanığın eyleminin aldatma özelliğinden yoksun olması nedeniyle dolandırıcılık suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı gözönünde bulundurulurken sanığın beraatine karar verilmesi gerekirken, mahkumiyetine hükmedilmesi, Yasaya aykırı, sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görülmediğinden, 5320 sayılı Kanun'un 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nin 321. maddesi uyarınca hükümleri BOZULMASINA,” Yar. 11. CD, E. 2021/15783, K. 2021/11670, 07.12.2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>); “Sanığın hayvancılıkla uğraştığı, 65 adet büyükbaş hayvanından şartlarını taşıyan 18 adet büyükbaş hayvanını 20/04/2013 tarihinde katılan şirkete sigorta yaptırdığı ve aynı tarihli sigorta poliçesi düzenlendiği, sanığa ait sigortalı hayvanlar arasında bulunmayan hayvanın 26/06/2013 tarihinde hastalık nedeniyle öldüğü, ancak sanığın siyah renkli sigortalı hayvana ait kulak küpelerini çıkartarak sigortasız sarı renkli ve almu beyaz hayvana takarak sigorta bedelini almaya çalıştığı, bu suretle sanığın atılı suçu işlediğinin iddia edildiği olayda; hayvanın fotoğraflarının karşılaştırılması neticesinde sigortalanan hayvan ile zayıf olan hayvanın birbirinden farklı hayvanlar olduğundan sanığın ilk bakışta ve başka hiçbir araştırma ve incelemeyle lüzum kalmadan kolaylıkla tespit edilebildiği bu hususun sigorta şirketinde de hemen anlaşılabilmesi nedeni ile sigorta ödemesinin yapılmadığını dolayısıyla dolandırıcılık suçunun unsurunu oluşturan hile ve nitelikli yalan unsurlarının gerçekleşmediği, eylemin basit yalan düzeyinde kaldığını nazara alarak, suçun yasal unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle dayanan mahkemenin, sanığın beraatine ilişkin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir”. Yar. 15. CD, E. 2017/33377, K. 2021/1532 17.02.2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>); “Dolandırıcılık ve sahtecilik suçlarından sanıkların beraatine ilişkin hükümler, katılan vekili tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü: Sanıkların, yaptıkları maddi hasarlı trafik kazası sonrasında kaza tespit tutanağı düzenleyip zararlarının karşılanması için katılan ... şirketine başvurduklarında, sigorta şirketinin yaptığı araştırmada yaptıkları kaza ile kaza neticesinde meydana gelen zararın birbirleriyle uyumlu olmadığı tespit edildiği iddia edilen olayda; sanıkların basit bir araştırma ile düzenledikleri kaza tutanağı ile sigorta şirketinin raporunun bir biri ile uyumlu olmamasının mümkün olduğu ve asıl tespit için katılan ... şirketi tarafından yapılması gerektiği gözetilerek sanıkların sigorta bedeli almak için sahte tutanak düzenlediklerine dair delil elde edilemediğinden sanıkların sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarından beraatine dair mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir”. Yar. 15. CD, E. 2017/16656, K. 2020/5131, 09.06.2020, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

⁷⁰ PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2539; YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5071.

Dolandırıcılık suçu icrai şekilde işlenebileceği gibi ihmali şekilde de işlenebilir. Failin ihmali davranışı suçun saf ihmali bir suç olduğu anlamına gelmez. Bir başka ifadeyle failin göstermiş olduğu davranışın icrai davranışa eş değerde olması gerekir. İhmali hareketin hileli niteliğinde ele alınması için failin hataya düşen muhatabı aydınlatma yükümlülüğünün (bilgilendirme yükümlülüğü) bulunması gerekmekte olup, bu yükümlülük kanundan, sözleşmeden ya da önceden gerçekleştirdiği bir davranışın neticesinde hataya düşünülmesi halinde de bulunmaktadır⁷¹. Sigorta dolandırıcılığı suçunda bir sigorta acentesinin ya da sigorta eksperinin failin gerçeğe aykırı sigorta şirketine başvuru sürecinde hareketsiz kalması, somut olayın şartlarına göre ihmali suretiyle icrai hareket şeklinde yardım eden sıfatıyla sorumluluğunu gündeme getirebilecektir⁷².

Alman Ceza Kanunu (StGB) m. 263/3-5 hükmünde düzenlenen sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık suçu, failin sigorta konusu olayın fiili şartlarının kasıtlı olarak gerçeği yansıtmayacak şekilde hileli davranışlarla değiştirmesi ve bunun sigortadan bedel almak amacıyla icra edilmesi ile işlenmektedir⁷³. Suçun konusunun sigortalı olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Burada gerekli olan koşul, suça konu şeyin gerçekte sağlam olan sigortalı bir eşyayla aynı olduğu yanılgısının oluşturulmasıdır⁷⁴. Alman hukukunda Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) m. 263/3-5 hükmü için öncül nitelikte suçun önemli bir değere sahip bir eşyanın kundaklanması ve bir geminin batmasına ya da karaya oturmasına sebebiyet verilmesi gerekir. Ayrıca öncül suçun daha sonra sigortalı bir olayı taklit etmek amacıyla işlenmiş olması ve bunun tamamlanmış olması da gerekmektedir⁷⁵. Sigorta dolandırıcılığı suçu, failin öncül suç

⁷¹ ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 672; Nitekim dolandırıcılık suçunun madde metninde ihmali davranışa yer verilmemiş olmasına rağmen TCK m. 157'nin gerekçesinde hilenin ihmali davranışla gerçekleştirilmesinden bahsedilmiştir. Gerekçeye göre; *"Hile, icrai bir davranışla gerçekleştirilebileceği gibi; karşı tarafın içine düştüğü hatadan, bir konuda yanlış bilgi sahibi olmasından yararlanarak da, yani ihmali davranışla da, gerçekleştirilebilir. Ancak, bu durumda kişinin, hataya düşen karşı tarafı bilgilendirmek konusunda yükümlülüğünün olması gerekir. Hataya düşen kişi ile hukuki ilişkide bulunulan durumlarda, böyle bir yükümlülük vardır. Ayrıca, muhatabın belli bir husustaki hatası karşısında kişinin ihmali davranışının, örneğin susmasının, bir beyan, açıklama değerini taşıması gerekir"*.

⁷² BAYRAKTAR, s. 141.

⁷³ KINDHÄUSER / HOVEN, in: (KINDHAEUSER / NEUMANN / PAEFFGEN / SALIGER), **Nomos Kommentar**, StGB §263 Kn. 399.

⁷⁴ HEFENDEHL, in: ERB / SCHÄFER, **MüKO-StGB**, StGB §263 Kn. 1232.

⁷⁵ KINDHÄUSER / HOVEN, in: (KINDHAEUSER / NEUMANN / PAEFFGEN / SALIGER), **Nomos Kommentar**, StGB §263 Kn. 399-400; PERRON, in: SCHÖNKE / SCHRÖDER / PERRON, **StGB** §263 Kn. 188g.

olarak öngörülen önemli bir değere sahip bir eşyayı ateşe vererek tamamen ya da kısmen yok etmesi ya da bir geminin batmasına veya karaya oturmasına neden olması hareketlerinden birini yapmasıyla işlenmiş kabul edilmektedir⁷⁶.

2. Netice

Dolandırıcılık suçu tehlike suçu niteliğinde olmayıp, tipiklikte ayrıca bir neticenin arandığı neticeli suç kategorisine sahip bir zarar suçudur⁷⁷. ETCK'nın 503. maddesinde “bir kişiyi kandırabilecek nitelikte hile ve desiseler yaparak hataya düşürüp, onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına haksız bir menfaat sağlayan” ibaresi ile muhatabın hataya düşürülmesiyle zarara uğratılması ve failin bu davranışın neticesinde haksız bir menfaat elde etmesi suçun neticesi olarak kabul edilmektedir⁷⁸.

TCK'da ise “*Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan*” ibaresi kullanılmış olup, bu suç tipinde netice; bir kimsenin hileli davranışlar neticesinde muhatabın aldatılmış olması ve bu aldatmanın vermiş olduğu etkiyle malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunma ile mağdurun veya başkasının zararına ve fakat failin lehine menfaat temin edilmesidir⁷⁹.

a. Muhatabın Aldatılmış Olması ve Bu Etkiyle Tasarrufta Bulunması

Dolandırıcılık suç tipinin meydana gelmesi failin hileli davranışlar ile muhatabın aldatılmış olmasına bağlıdır. Bir başka ifadeyle muhatabın aldatılmak suretiyle rıza göstererek gerçekleştirdiği davranışlar, fail tarafından ileri sürülen olguların gerçek olduğunu zannetmesinden ya da gerçeğe uygun olma imkanından ileri gelmelidir⁸⁰. Mağdurun aldatılmış olması bu suç tipikliğinin maddi unsurunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla bir kimsenin hileli davranışlarda bulunmasına rağmen muhatabın aldatılmamış olması durumunda bu unsurun eksik olması nedeniyle suç oluşmayacaktır. Bu durumda suça teşebbüsün uygulanması doğru değildir. Muhatabın aldatılmış olması demek, gerçekte hataya düşmemiş olsaydı yapmayacağı bir işi hataya düşürülmesi neticesinde yapmış olması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu unsur her

⁷⁶ HEFENDEHL, in: ERB / SCHÄFER, *MüKO-StGB*, StGB §263 Kn. 1231-1235.

⁷⁷ ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, *Özel Hükümler*, s. 736; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 674.

⁷⁸ BAYRAKTAR, s. 146.

⁷⁹ ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 674.

⁸⁰ TANERİ / KAMIŞLI, s. 318; PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2540.

somut olayın özelliklerine ve mağdurun kişisel niteliklerine göre değişebilmektedir⁸¹.

Muhatabın aldatılması unsuru, failin hileli davranışlarının mağdurun iradesinin sakatlanmasına sebebiyet vermesini gerektirmektedir. Bu unsur dolandırıcılık suçuna rengini veren bir özellik olup, bu özellik sayesinde fiilin hırsızlık ve güveni kötüye kullanma suçundan ayırt edilmesi sağlanmaktadır. Bu unsurdaki failin sergilediği aldatıcı davranışlar neticesinde mağdurun iradesi etki altına alınmakta, bir nevi psikolojik körlük yaratılarak muhatabın malvarlığı üzerinde bir tasarrufta bulunması söz konusu olmaktadır⁸².

İnceleme konusu suçun oluşması için failin hileli hareketlerde bulunması ve bu hareketler ile mağdurun aldatılması (iradesinin sakatlanması) neticesinde mağdurun malvarlığı üzerinde bir tasarrufta bulunması gerekmektedir. Şayet mağdurun aldatılmış iradi davranışı ile bir tasarrufta bulunmaksızın malın alınması bu suçun hırsızlık suçuna dönüşmesini sağlayacaktır⁸³.

b. Failin veya Bir Başka Kimsenin Lehine Menfaat Sağlanmış Olması

TCK'nın 157. maddesinde tarif edilen dolandırıcılık suç tipinin işlenmiş kabul edilmesi için failin aldatıcı mahiyette hileli davranışının etkisiyle mağdurun ya da bir başka kimsenin zararına, failin ya da bir başka kimsenin lehine bir yarar sağlanmış olmalıdır⁸⁴. Bu bağlamda dolandırıcılık suçu niteliği itibarıyla bir zarar suçu olup, yarar ve zarar neticelerinin gerçekleşmemesi halinde suçun işlendiğinden bahsedilemez⁸⁵. Bu bağlamda sigorta dolandırıcılığı (TCK m. 158/1-k) suçu için de zarar unsurunun gerçekleşmesi suçun oluşumu için aranan bir koşuldur. Zararın meydana gelmediği durumlarda icra hareketlerini başlatmış olan failin elinde olmayan sebeplerle neticenin gerçekleşmemesi sonucunu doğuracaktır. Dolayısıyla burada diğer unsurlar gerçekleşmiş ise suça teşebbüsten bahsedilecektir⁸⁶.

ETCK'nın 503. maddesinde “*bir kişiyi kaldırabilecek nitelikte hile ve desiselerle hataya düşürüp onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkası-*

⁸¹ GERÇEKER, s. 3317.

⁸² YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5083.

⁸³ AYDIN, s. 667; KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 814.

⁸⁴ PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2540.

⁸⁵ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5083.

⁸⁶ BAM, 4. CD, 26.05.2022 tarih, 2022/1334 Esas, 2022/2429 Karar sayılı karar. Bkz. BAYRAKTAR, s. 156, dn. 696.

na haksız bir menfaat sağlayan kişiye... hapis.. ağır para cezası verilir” şeklinde belirtilen hükümde menfaatin haksız olmasından bahsedilmişti. Ancak TCK’nın 157. maddesinde “*Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye ... hapis ve ... adli para cezası verilir*” şeklinde haksızlık ibaresinden açıkça bahsedilmemiştir. Bu durum doktrinde failin ya da üçüncü kişi lehine menfaatin haksız olup olmamasının aranıp aranmayacağı hususunda tartışmaya neden olmuştur. Dolandırıcılık suçunda elde edilen yararın “haksız olmasının gerekmediği” iddiasında bulunan görüşe göre; Kanun koyucu TCK’nın 157. maddesinin metninde ve gerekçesinde yararın haksız olmasına ilişkin bir ibareye yer vermemiştir. Ayrıca TCK’nın 159. maddesinde “*Dolandırıcılığın, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi halinde, şikâyet üzerine, altı aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur*” şeklinde öngörülen hükmünde failin kendisine ya da üçüncü kişiye sağladığı yararın haklı olması durumunda da suçun oluşacağı ancak bu halde cezada indirim yapılacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla bu hükümle kanun koyucu haklı bir menfaatin elde edilmesi durumunda dahi suçun oluşacağını kabul etmiş bulunmaktadır. Zira dolandırıcılık suçuyla sadece mal varlığı korunmakta kişinin irade özgürlüğü de koruma altına alınan bir değer olarak görülmektedir⁸⁷. Öğretideki aksi görüşe göre ise, dolandırıcılık suçuna ilişkin kanun koyucu madde metninde ve gerekçesinde açıkça “haksız yarar” koşuluna yer vermese dahi bu unsur dolandırıcılık suçunun oluşması için aranmalıdır⁸⁸. Yargıtay’a göre de yararın haksız olması gerekmektedir⁸⁹.

Dolandırıcılık suçunda zararın gerçekleştiği kişi ile aldatılan kişinin aynı olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak önem arz eden husus, failin hileli davranışları neticesinde iradesi sakatlanan kişinin bir başka kişinin malvarlığı üzerinde tasarruf edebilme yetkini haiz olması gerekmektedir⁹⁰.

⁸⁷ ÖZEN, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*, s. 714.

⁸⁸ TANERİ / KAMIŞLI, s. 321; ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞIZ, *Özel Hükümler*, s. 741; YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5083; ÖZTÜRK, s. 259; PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2541; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 797.

⁸⁹ “*Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için; failin bir kimseyi, kandırabilecek nitelikte hileli davranışlarla hataya düşürüp, onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına yarar sağlaması gerekmektedir. Hile nitelikli bir yalandır. Fail tarafından yapılan hileli davranış belli oranda ağır, yoğun ve ustaca olmalı, sergileniş açısından mağdurun inceleme olanağını ortadan kaldıracak nitelikte bir takım hareketler olmalıdır. Kullanılan hileli davranışlarla mağdur yanılgıya düşürülmeli ve bu yanılgı sonucu yalancılara inanan mağdur tarafından sanık veya bir başkasına haksız çıkar sağlanmalıdır*”. Yar. 15. CD, E. 2012/3923, K. 2013/16576, 04/11/2013, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

⁹⁰ AYDIN, s. 667.

3. İlliyet Bağı

Bir suçun kanuni tanımında o suçun tamamlanmış olarak kabul edilebilmesi için yalnızca hareketin yapılmasının yeterli görülmediği ayrıca bir neticenin gerçekleşmesinin de arandığı suçlara neticede suçlar ismi verilmektedir. Bu tarz suçlarda, hareket ile neticenin arasında illiyet bağının kurulması failin fiilinden dolayı sorumlu tutulabilmesi için aranan bir koşuldur⁹¹. Dolandırıcılık suçu da mahiyeti itibarıyla neticeli bir suçtur. Dolayısıyla failin gerçekleştirdiği hileli davranışlar ile mağdurun veya suçtan zarar görenin zarara uğraması ve failin ve bir başkasının yarar sağlaması neticesi arasında illiyet bağının kurulması gerekmektedir⁹².

Dolandırıcılık suçunda, mağdurun malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunmasına ilişkin iradenin sakatlanması bir başka deyişle hataya düşmesi, failin hileli hareketlerinden değil mağdurun kendisinin veya üçüncü bir kimsenin kusurundan meydana gelmiş ise hareket ile netice arasında illiyet bağı kurulamayacaktır⁹³. Bu bağı kuramadığı durumlarda dolandırıcılık suçunun varlığından da söz edilemez⁹⁴. Dolayısıyla sigorta dolandırıcılığında failin hileli davranışları ile sigorta şirketinin pasiflerinin artmasında üçüncü kişinin kusurlu davranışı failin hareketinin önüne geçmiş ise failin hileli davranışı ile netice arasında illiyet bağı kesilmiş kabul edilecektir⁹⁵.

⁹¹ KOCA / ÜZÜLMEZ, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 130-131.

⁹² ÖZEN, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, s. 719; Nitekim TCK'nın 157. maddesinin gerekçesinde de "fail, mağdurun malvarlığındaki eksilmenin, mağdurun gördüğü zararın kendi hileli davranışları sonucunda meydana geldiğini bilmelidir; hile ile zarar arasındaki illiyet bağının varlığının bilincinde olmalıdır" şeklinde illiyet bağının suçun oluşumu için aranan bir olgu olduğu vurgulanmıştır; "Katılanların ortak murisi olan ...'in 23.03.2007 tarihinde çift taraflı trafik kazasında vefat ettiği, katılanlardan ...'nin, murise ait sigorta bedelini kazaya karşın karşı aracın sigorta şirketinden almak için, sigorta işi ile uğraşan sanıklar ile irtibata geçtiği, sanıkların kendisinden istediği belgeleri temin ederek verdiği, daha sonra sanıkların sahte ibraname düzenleyip katılanlar adına imzalayarak sigorta şirketine göndermek suretiyle ...'in murislerine ödenmesi gereken 2.919 TL sigorta bedelini almak maksadıyla nitelikli dolandırıcılık ve özel belgede sahtecilik suçlarını işledikleri iddia ve kabul olunan somut olayda; Sigorta bedelini almak maksadıyla nitelikli dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için, sigorta bedelini almak üzere, zararın gerçekleştiğini ileri sürerek bu bedeli sahte işlem ve belgelerle almaları yada almaya kalkışmaları gerekir. Sigorta şirketinin sözleşme şartları çerçevesinde ödememesi gereken bir hasarı ödetmek amacıyla sigorta şirketine bilerek yanlış bilgi verilmesi veya önemli bir hususun gizlenmesi ya da sigorta süresi içerisinde kasıtlı olarak bir hasara sebep olunması veya hasarın miktarının olduğundan fazla gösterilmesi suretiyle yarar sağlanması şeklinde ortaya çıkmaktadır... trafik kazası sonucunda vefat ettiği, sigorta şirketinin bu vefat nedeni ile ... murislerine ödenmek üzere acenteye hak ettiği parayı gönderdiği, sanıkların sigorta şirketinden haksız ya da olmayan bir zarar için sigorta bedelinin talep edilmediğinin sabit olduğu, sanıkların sigorta şirketi tarafından acenteye sigorta bedeli gönderildikten sonra vefat edenin mirasçularına bu parayı ödememek için sahte ibraname vermek suretiyle hileli hareketlerde buldukları anlaşılğından, sanıkların eylemlerinin TCK'nın 157/1 maddesinde yazılı basit dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeden dosya kapsamına uygun olmayan gerekçe ile yazılı şekilde nitelikli dolandırıcılık suçundan mahkumiyetine karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiştir". Yar. 23 CD, E. 2015/2522, K. 2015/4526, 30/09/2015, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

⁹³ ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 675.

⁹⁴ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5081.

⁹⁵ BAYRAKTAR, s. 153.

IV. DAHA AZ YA DA DAHA AĞIR CEZA VERİLMESİNİ GEREKTİREN NİTELİKLİ HALLER

TCK'nın 158. maddesinin 3. fıkrasında “*Bu madde ile 157 nci maddede yer alan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında; suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır*” şeklinde kanun koyucu cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli hallerde yer vermiştir. Bu ağırlaştırıcı haller 24.11.2016 tarihli 6763 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile düzenlenmiştir. Bu hükümde iki nitelikli hale yer verilmiş olup; birinci nitelikli halde dolandırıcılık suçunun ve TCK m. 158'de öngörülen nitelikli hallerinin üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde cezanın artırılması öngörülmüştür. Burada dikkat edilmesi gereken husus failin asgari sayısının üç olması ve bunların müsterek ya da birlikte faillik şeklinde hareket etmeleri gerektiğidir. Dolayısıyla azmettiren ya da yardım eden şekilde suça iştirak eden şerikler asgari üç kişi koşulunda hesaba katılmazlar⁹⁶.

TCK'nın m. 158/3 hükmünde öngörülen cezanın ağırlaştırmasını gerektiren ikinci nitelikli hal dolandırıcılık suçunun *suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesidir*. Kanun koyucunun bu nitelikli hâline yer verilmesindeki temel sebep dolandırıcılık faaliyetinin örgütlü şekilde işlenmesinin daha kolay gerçekleşmesi ve bu suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan sıklıkla işlenen bir suç olmasıdır. Burada önem arz eden diğer bir husus, örgütün mevcut olup olmadığının TCK'nın 220. madde hükmünde öngörülen koşullar çerçevesinde belirlenecek olmasıdır⁹⁷.

ETCK'nın 522. maddesinde dolandırıcılık suçu için de geçerli olan “Onuncu babda beyan olunan cürümlerin işlenmesinde cürmün mevzuu olan şeyin veya ika edilen zararın kıymeti pek fahiş ise mahkeme cürme mahsus olan cezayı yarısına kadar artırır ve eğer hafif ise yarısına ve eğer pek hafif ise üçte birine kadar eksiltir” şeklinde malın değerinin az olması sebebiyle dolandırıcılık suçunda cezada indirim öngören bir hüküm TCK'da yer almamaktadır⁹⁸. Ancak TCK'nın daha az cezayı gerektiren hal başlıklı 159. maddesinde “Dolandırıcılığın, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi” durumunda kovuşturma şikâyete tabi kılınarak daha az ceza yaptırımını öngörülmüştür. Bura-

⁹⁶ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 816; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 692; ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, *Özel Hükümler*, s. 746; KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 828; ÖZEN, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*, s. 740.

⁹⁷ KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 829.

⁹⁸ PARLAR / HATIPOĞLU, s. 2542.

da da failin hukuki ilişkiye bağlı olan alacağının hileye başvuruyla alınması dolandırıcılık suçu olarak nitelendirilmektedir⁹⁹. Burada dikkat edilmesi gereken husus, alacağın faile ait olmasının zorunlu olmamasıdır. Üçüncü bir kişinin alacağının tahsil edilmesi maksadıyla dolandırıcılık suçunun işlenmesi durumunda da nitelikli halden yararlanmaktadır¹⁰⁰.

TCK'nın 159. maddesinde önem arz eden husus, failin alacak miktarının da ötesinde bir menfaat elde etmesi halinde ceza sorumluluğunun ne şekilde tayin edileceğine ilişkin kanuni düzenlemede bir açıklığın bulunmamasıdır. Öğretiye göre; burada hukuki bir alacağın bulunmasının suçu ortadan kaldıran bir durum olmadığı gibi alacak miktarının da elde edilen yarardan düşük olması, suçun oluşumunda etkili değildir. Bu tarz bir durumla karşılaşan mağdurun, hataen ödediği miktar ile hukuki alacağın karşılaştırılması halinde açık bir orantısızlık mevcut ise şikâyet hakkını kullanarak fiili ve faili yetkili mercilere bildirmesi beklenmektedir¹⁰¹.

V. TİPİKLİĞİN MANEVİ UNSURU

Dolandırıcılık suçu kasten işlenebilen bir suçtur. Failin suç kastının da bilme ve isteme unsurlarının gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu bağlamda failin muhatabın hataya düşürülmesi konusunda kullanmış olduğu araçların hileli olduğunu bilmesi, bu bilince sahip olması ve aynı zamanda bu davranış sonucunda mağdurun aldatılmasını, kendisine veya üçüncü kişiye bir menfaat temin edilmesini istemiş olması gerekmektedir¹⁰². TCK m. 158/1-k normunda “sigorta

⁹⁹ KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 829.

¹⁰⁰ ARTUK / GÖKÇEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 693. TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 816; ÖZBEK / DOĞAN / BACAKSIZ, *Özel Hükümler*, s. 746; KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 829; ÖZEN, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*, s. 740-741; ÖZBEK / DOĞAN / BACAKSIZ, *Özel Hükümler*, s. 748.

¹⁰¹ AYDIN, s. 693.

¹⁰² YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5085; “Sanık ...'nın, Şekerbank T.A.Ş.'da personel olarak çalıştığı ve sosyal güvenlik açısından mağdur ... güvencesi altında olduğu, sanık ...'in sağ kolunun protezli olduğundan 08/08/2009 tarihinde Özel ... Hastanesine muayene olarak protezin değiştirilmesi veya revize edilmesi yönünde rapor aldığı, bu raporla... 'de ... Ortopedi adı altında ortopedik cihazlar satan sanık ... 'a müraacaat ettiği ve sanık ... 'e gerçekçi yansıtılmayan 12.08.2009 tarihinde sanık ... 'e 13.446,8 TL bedelle bir adet dirsekaltı protez satıldığına dair sahte fatura tanzim ettirerek bu faturayı mağdur kuruma verdiği, 12.08.2009 tarihinde faturaya konu paranın sanık ... 'in hesabına yatırıldığı, bu suretle sanıkların üzerine atılı sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılık ve özel belgede sahtecilik suçlarını işlediği iddia edilen olayda; sanıklar savunması, katılan kurum belgeleri, suç konu rapor, fatura, sanığın daha önceki protez alma belgeleri ile dosya kapsamından, sanık ... 'in kol protezinin değişmesi ve bunun hastane raporu ile belgelendirilmesi karşısında kurum tarafından sosyal güvencesi olan ... 'e bu miktarın ödenmesinin zorunlu olduğundan protezi almamasında kurumun gerçek zararının olmadığı, sanık ... 'in protez satışı yaptığı, protez tesliminden önce verilmiş gibi fatura düzenleyip diğer sanıkla anlaşmasının hayatın olağan akışına aykırı olmadığından sanık ... 'in *kusur veya kastının olmadığını göstermediği*, sanık ... 'in başka sebeple diğer sanığı şikâyet etmesi sonucu olayın ortaya çıktığı, sanık ... 'in protezi teslim etmemesi nedeniyle parasını ödemediği savunması dikkate

bedelini almak maksadıyla” şeklinde ibarenin bulunması suçun işlenmesinde failin bilme ve isteme dışında belirli bir amaç ile hareket etmesinin de suçun manevi unsuru için aranan bir koşul olduğunu göstermektedir¹⁰³. Dolayısıyla bu suçun oluşumu için sigorta bedelini almak şeklinde özel kast aranmaktadır¹⁰⁴.

Bu suç, doğrudan kastla işlenebileceği gibi olası kast ile de işlenebilir. Burada failin aldatmaya ilişkin kastının hileli davranıştan önce ya da en geç hileli davranış ile birlikte bulunması gerekmektedir. Kanuni düzenlemede objektif özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla dolandırıcılık suçunun işlenmesi özel olarak düzenlenmediği için suçun taksirle işlenmesi olanaklı değildir¹⁰⁵.

VI. SUÇUN HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Bir suçun oluşması, kanuni tanımında öngörülen tipe uygun davranışın icra edilmesi ve bu davranışın hukuka aykırı olması unsurlarının birlikte gerçekleşmesiyle meydana gelmektedir. Bir başka ifadeyle, hukuka aykırılığı ortadan kaldıran bir neden bulunmakta ise kişinin davranışı kanunda öngörülen suç tarifine uygun olsa da hukuka aykırılık unsuru noksan kalacağı için suçun işlendiğinden söz edilemeyecektir. Bu bağlamda, TCK sisteminde kanun hükmünün yerine getirilmesi, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası olmak üzere dört tane hukuka aykırılığı ortadan kaldıran sebep öngörülmüştür¹⁰⁶.

İlgilinin rızası esasında dolandırıcılık suçunda mevcuttur. Mağdurun malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunma konusunda rızası bulunmaktadır ve fakat bu rıza failin hileli davranışları ile sakatlanmıştır. Oysa ki, ilgilinin rızasının hukuka aykırılığı ortadan kaldırması için bu rızanın sağlam bir iradenin ürünü şeklinde dış dünyaya yansmalıdır. Dolayısıyla dolandırıcılık suçunda mağdurun rızasının suçun hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldırması olanaklı değildir¹⁰⁷.

alındığında olayın aynı zamanda hukuki mahiyet arzettiği gerekçesiyle sanıkların üzerine atılı eylemin suç olarak tanımlanmadığına yönelik mahkemece verilen beraat hükümlerinde bir isabetsizlik görülmemiştir” Yar. 15. CD, E. 2018/2803, K. 2021/6091, 26/05/2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹⁰³ BAYRAKTAR, s. 163.

¹⁰⁴ PARLAR, s. 140.

¹⁰⁵ GERÇEKER, s. 3317; PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2541; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 817; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 676; ÖZBEK / DOĞAN / BACAŞIZ, *Özel Hükümler*, s. 756.

¹⁰⁶ KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 276; AKBULUT, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 516 vd.; DEMİRBAŞ, s. 294 vd.; ÖZGENÇ, s. 303 vd.; ÖZEN, *Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri*, s. 392 vd. ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 484 vd. ÖZBEK / DOĞAN / BACAŞIZ, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 290; HAKERİ, Hakan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 28. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 278 vd.

¹⁰⁷ ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 693.

TCK'nın 25/2. maddesinde düzenlenen kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebep olan zorunluluk halinde fiil suç olmaya devam etmesine rağmen fiilden dolayı fail hakkında cezai yaptırım uygulanmaz¹⁰⁸. Dolandırıcılık suçunda kusurluluk ortadan kaldıran bir sebep olarak zorunluluk halinin uygulanması söz konusu olabilir. Örneğin failin ekonomik zorluklar içinde bulunması ve oğlunun acil ameliyat edilmesi ihtiyacının ortaya çıkması nedeniyle ayağı kesik olmadığı halde kesilmiş gibi göstermek suretiyle yardım toplaması halinde zorunluluk halinin varlığından söz edilebilecektir¹⁰⁹. Sigorta dolandırıcılığı suçunda da koşulları oluşmak kaydıyla zorunluluk halinin uygulanması mümkündür¹¹⁰.

VII. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

Dolandırıcılık suçu, mağdurun ya da bir üçüncü kişinin zararına failin ya da bir başka kişinin lehine menfaatin elde edilmesiyle tamamlanmaktadır. Dolayısıyla failin, mağduru ya da bir üçüncü kişiyi aldatmak için hileli davranış sergilemeye başlaması ve fakat muhatabın aldanmaması veya bu aldanmaya mâni bir sebebin ortaya çıkması ve menfaat elde edilememesi durumunda ortada bir zararın meydana gelmemesi nedeniyle fiil teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır¹¹¹.

¹⁰⁸ KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 348.

¹⁰⁹ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5087-5088; GERÇEKER, s. 3317.

¹¹⁰ BAYRAKTAR, s. 161.

¹¹¹ PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2542; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 695; YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5088; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 818; “Baba oğul olan sanıkların sigorta şirketinden kasko bedelini almak amacıyla birlikte hareket ederek, kaza yapmadığı halde ... şirketi tarafından kaskolanmış suça konu ... plakalı aracı başka bir araca halatla bağlamak sureti ile olay yerine götürüp önce şarampole yuvarladıkları, daha sonra aracın sağ ön koltuğunu kesip içerisinde bulunan süngeri tutuşturup kısa bir süre sonra da ateşi söndürüp kaza süsü verdikleri bu sebeple münsnet suçu işledikleri iddia edilen olayda; Jandarma görevlileri tarafından olayın fark edilip tutanak tutulmasına karşın ... şirketinden gelen müzekkere cevabına göre hasar dosyasının açtırıldığı ancak daha sonradan kasko bedelini almaktan feragat edilmesi nedeniyle aracın sigorta bedelinin alınmadığı anlaşılmakla, sanıkların sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılığa teşebbüs suçunu işlediklerine dair kabul ve uygulamada bir isabetsizlik görülmemiştir” Yar. 15. CD., E. 2017/7456, K. 2019/9587, 08/10/2019, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>); “Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için; failin bir kimseyi, kandırabilecek nitelikte hileli davranışlarla hataya düşürüp, onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına yarar sağlaması gerekmektedir. Hile nitelikli bir yalandır. Fail tarafından yapılan hileli davranış belli oranda ağır, yoğun ve ustaca olmalı, sergileniş açısından mağdurun inceleme olanağını ortadan kaldıracak nitelikte birtakım hareketler olmalıdır. Kullanılan hileli davranışlarla mağdur yanılığa düşürülmeli ve bu yanılma sonucu yalanlara inanan mağdur tarafından sanık veya bir başkasına haksız çıkar sağlanmalıdır. Hilenin kandırıcı nitelikte olup olmadığı olaysal olarak değerlendirilmeli, olayın özelliği, fiille olan ilişkisi, mağdurun durumu, kullanılmışsa gizlenen veya değiştirilen belgenin nitelikleri ayrı ayrı nazara alınmalıdır. Sigorta edenin dolandırılması, nitelikli hâl kabul edilmiştir. Suçun oluşması için, sigorta bedelini almak üzere, zararın gerçekleştiğini ileri sürerek bu bedeli sahte işlem ve belgelerle almaları ya da almaya kalkışmaları gerekir. Olayla ilgili belgeler sigorta

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun m. 1504/1 hükmünde "Sigorta ettiren, sigorta bedelini ödeme borcunun doğmasını sağlamak amacıyla sigortalıyı öldürür veya öldürülmesinde suç ortaklığı ederse, sigortacı bedel ödeme borcundan kurtulur". Dolayısıyla hayat sigortalarında sözleşmenin kurulmasından sonra sigorta ettirenin sigortalıyı sigorta bedeli için öldürmesi durumunda sigortacı sigorta bedeli ödemeyecektir¹¹². Böyle bir durumda sigorta ettirenin sigorta-ya başvurması TCK m. 158/1-k'da öngörülen suçun icra hareketlerine baş-

kurumuna sunulmadıkça suçun icra hareketleri başlamaz. Failin sigortalı malını, sigorta bedelini almak için tahrip etmesi, yakması, bozması, yok etmesi kandırmaya yönelik ağır yalandır ve hiledir. Bu şekilde sigorta bedelinin alınması halinde dolandırıcılık suçu oluşur. Failin sigorta edilen veya sigorta bedelini alacak kişi olması gerekmez. Sigortanın türü de önemli değildir. Mal veya yaşam sigortası mali sorumluluk sigortası vb. olabilir. Yanıltıcı uygulamaların sadece araç sigortalarında değil, bedeni hasarlar da dâhil olmak üzere her tür sigorta alanında yapıldığı, sigorta şirketinin sözleşme şartları çerçevesinde ödemesi gereken bir hasarı ödetmek amacıyla sigorta şirketine bilerek yanlış bilgi verilmesi veya önemli bir hususun gizlenmesi ya da sigorta süresi içerisinde kasıtlı olarak bir hasara sebep olunması veya hasarın miktarının olduğundan fazla gösterilmesi suretiyle yarar sağlanması şeklinde ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Sanığın, kendisine ait olan aracı aralarında ticari ilişki olan müştekiden ...'a borcuna karşılık olarak haricen verdiği, ancak daha sonrasında araç için müştekiden bir miktar para istediği, müştekinin kabul etmemesi üzerine araç hakkında çalıntı iddiasıyla ihbarda bulunduğu aynı zamanda da söz konusu aracı sigorta ettirdiği Axa Sigorta A.Ş. başvurarak aracın çalınması nedeniyle araç bedelini istediği, ancak katılan firma tarafından yapılan araştırma neticesinde sanığın talebinin reddedildiği ve bu şekilde sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık yapmaya teşebbüs ettiğinin iddia edildiği olayda, sanık ile müştekinin olaydan önce çeşitli zamanlarda telefon görüşmesi yaptıkları, sanığın aracı çalıntı iddiasından çok kısa bir zaman önce sigorta ettirmesi, müştekinin hazırlık aşamasındaki ilk ifadesinde sanığa ait olduğu anlaşılabilir telefon numaralarını vermesi, tanıkların aracın uzun süreden beri aracın müştekte olduğu beyan etmeleri karşısında sigorta bedelini almak amacı ile dolandırıcılık suçunun oluştuğu ancak sanığın neticeyi elde edememesi nedeniyle teşebbüs aşamasında kaldığı gözetilmeksizin, sanığın mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraat kararı verilmesi, Bozmayı gerektirmiş," Yar. 15. CD, E. 2012/3923, K. 2013/16576, 04/11/2013, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>); "köyün muhtarı olan ve olay yeri krokisine göre yakında deposu olduğu görülen tanık ...'in, kendisi di dışındayken köydekilerin kazayı söylediğini, oraya döndüğünde ise aracı kasko tarihinden önce kaza yapmış halde beklediğini, daha sonra ise bu plakayı alıp sağlam şekilde beraat kararına karşılık getirilmesini ve sanık ...'un bildiği ve kazanın sonradan yapılmış gibi işlem yaptığını, durumu başka yetkililere bildirdiğinde istihbaratçılara yönlendirip durumu istihbarata anlattığında ihbar tutanağı düzenlediklerini söylediği, dosyada bulunan bilgi notu başlıklı 2 sayfalık imzasız ve tarihsiz belgenin de muhtemelen bu ihbar sonucunda düzenlendiği, sanık ...'in kardeşi olan tanık ...'nin, muhtar olan tanık Kerem ile muhtarlık seçimlerinde aralarında küçük bir sürüşmenin olduğu, ancak büyük düşmanlık olmadığını beyan ettiği, olay sonrası sigorta şirketi araştırma raporuna göre, kasko yapılmadan önce çekildiği iddia edilen traktöre ait resimler ile kaza yapan aracın resimlerinin karşılaştırılması sonucu ciddi farkların olduğunu, sanık ...'in görüşme taleplerine oyalayıcı şekilde davrandığını, tanık Kerem'in yine olayın iç yüzünü anlattığının belirlediği, karakol komutanı olan sanık ...'un, sabah olay yerine gideceğini bildiği halde diğer sanık ...'ya durumu haber vermediği, tek başına gidip tutanak tuttuğu, beyanında ise sanık ...'ya kaza yerine onun gitmesini söylediği, ... olay sonrası düzenlenen ön inceleme raporuna göre sanığın olaya yetkisiz olduğu halde müdahalesi ve hazırladığı tahkikat evrakının Karayolları Trafik Yönetmeliği hükümlerine aykırı bulunduğu, sanıklar ... ve ... Tahir'in sigorta bedelini almak amacıyla olay tarihinden sonra kasko yaptırıp daha sonra kazanın meydana geldiği şeklinde sanık ... ile birlikte iştirak halinde hareket edip tutulan usulsüz tutanak ile sigorta şirketine başvurdıkları, ancak sigortanın yaptığı araştırma ile sigorta genel şartlarına uyulmadığından talebin reddedildiğinden eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı anlaşıldığından atılı suçtan cezalandırılmaları gerekir iken yazılı şekilde oluşa uygun düşmeyen gerekçeler ile beraat hükümleri kurulması, Kanuna aykırı" Yar. 15. CD, E. 2017/33828, K. 2021/7261, 22/06/2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹¹² ÖZDAMAR / DOĞAN, Sigorta Hukuku, s. 166.

lanması ve fakat failin elinde olmayan nedenlerle bu aldanmaya mâni bir sebebin ortaya çıkması sebebiyle fiil teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.

Dolandırıcılık suçunda suçun icra hareketlerine başlayan failin kendi ihtiyari davranışıyla suç işlemekten vazgeçmesi ya da neticenin gerçekleşmesini önlemesi durumunda diğer koşulların da bulunmasıyla fail hakkında gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanabilecektir¹¹³. O ana kadar yapılan davranışlar bir başka suçta vücut vermediği sürece fail dolandırıcılığa teşebbüsten ceza almayacaktır¹¹⁴.

Sigorta dolandırıcılığı suçunda failin hareketlerinin teşebbüs olarak nitelendirilebilmesi için fiilin icra hareketlerine başlanmış olması gerekir¹¹⁵. Bir başka deyimle, icra hareketi niteliğine ulaşmayan davranışlar sigorta dolandırıcılığı suçuna vücut vermeyecek bunlar hazırlık hareketi olarak nitelendirilecektir¹¹⁶.

Alman hukukunda Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) m. 265 hükmünde sigortayı kötüye kullanma şeklinde bir suç tipine yer verilmiştir. Bu suç, Alman Ceza

¹¹³ KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 438 vd.; ÖZGENÇ, s. 569 vd.; DEMİRBAŞ, s. 519 vd.; CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT, s. 467 vd.; AKBULUT, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 724 vd.; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 685 vd.; ÖZEN, *Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri*, s. 619 vd.; HAKERİ, s. 488; HAFIZOĞULLAR / ÖZEN, s. 342; TOROSLU, Nevzat, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, 9. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2006, s. 135 vd.

¹¹⁴ ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 695; ÖZEN, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*, s. 725; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 816; KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 828; ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞIZ, *Özel Hükümler*, s. 748.

¹¹⁵ “Nitelikli dolandırıcılık suçundan sanıkların mahkumiyetine ilişkin hükümler sanık ... müdafii ve sanık ... tarafından temyiz edilmekle dosya incelenerek gereği düştü; Suç tarihinde İstanbul ... Beldesinde... plakalı araç ile... plakalı araçların kaza yaptığı, ... plakalı araçta bir kişinin öldüğü, bir kişinin de yaralandığı, ... plakalı aracı kullanan kişilerin alkollü olması nedeniyle olay mahalini terk ettikleri, bu aracın ... ya da ... tarafından kullanıldığı, ...'nun aracı kiraladıkları sanık ...'nu arayıp yardım istediği, sanık ...'nun da aracın kaskosundan yararlanmak amacıyla sanık ...'ı çağırıp ... Jandarma Komutanlığına birlikte giderek gerçeğe aykırı tutanak tuturmaya çalıştıkları, sanık ...'ın çelişkili beyanda bulunması üzerine olayın ortaya çıktığı, sanıkların iştirak halinde atılı olan suçu işlediklerinin iddia edildiği olayda; sanıkların savunması, tutanaklar ve tüm dosya kapsamından sanıkların henüz kasko bedelini almak için sigorta şirketine müracaatta bulunmadıklarının anlaşılması karşısında; sanıkların dolandırıcılık suçu için icrai hareketlerine başlamadıkları, ... Bozulmasına” Yar. 15. CD., E. 2018/3922, K. 2021/6398, 01.06.2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹¹⁶ “Sanığın, oto kiralama şirketinden 10 günlüğüne kiraladığı ... plakalı ... marka aracını kullandığı esnada “tek taraflı kaza” olduğu beyanıyla Trafik Şube Ekiplerine tutanak tutturmak istediği, aynı aracın aynı tarihte ... plakalı araca arkadan çarpmak suretiyle kazaya sebebiyet vererek kaçtığı tespit edildiği bu suretle sanığın aracın hasar bedelini sigorta şirketinden almak maksadıyla dolandırıcılığa teşebbüs suçunu işlediği iddia olunan somut olayda; sanığın sigorta şirketine herhangi bir başvurusunun olmadığı, nitelikli dolandırıcılık suçu yönüyle sanığın eylemlerinin icra hareketi niteliğinde olmayıp bu itibarla teşebbüs aşamasına dahi varamadığı, sanığın gerçeğe aykırı trafik kaza tespit tutanağı tazmini için başvurusunda bulunup tutanağında düzenlenmediği sigorta şirketine sigorta bedelinin alınması amacıyla bir başvurusunun bulunmadığıda gözetildiğinde suçun yasal unsurlarının oluşmadığından sanığın beraatine karar verilmesi gerekirken, mahkumiyetine hükmedilmesi, Yasaya aykırı,” Yar. 11. CD., E. 2021/12957, K. 2022/12057, 08.06.2022, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

Kanunu'nun (StGB) m. 263/3-5 hükmünde düzenlenen sigorta dolandırıcılığı suçunun tamamlayıcı niteliğine sahip, ikincil karakterli bir suç tipidir¹¹⁷. Zira kanuni düzenlemede failin bu suç tipinden dolayı cezalandırılabilmesi, ancak Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) m. 263. hükmünde öngörülen suçtan cezalandırılmadığı durumlarda mümkün olacaktır¹¹⁸. Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) 265. maddesinde öngörülen fiiller; sigorta bedeli almak amacıyla sigorta konusu şeyin a) kullanılabilirliğine zarar verilmesi, yok edilmesi, bozulması, b) bir kenara bırakılması, c) Üçüncü bir kişiye bırakılması davranışlarından birinin icra edilmesidir¹¹⁹. Bu suç sigorta konusu şeyde hasarın oluşması, şeyin kaldırılması veya bırakılmasıyla fiil tamamlanmaktadır¹²⁰. Bu suç tipinin yaptırımı, Alman Ceza Kanunu (StGB) m. 263 hükmünde öngörülen ceza yaptırımından daha düşük olarak öngörülmüştür. Zira burada kanun koyucu esasen sigorta dolandırıcılığı için hazırlık hareketleri niteliğindeki fiilleri ya da belirli bazı davranışları suç olarak nitelendirmekte ve fakat bu fiiller henüz dolandırıcılık suçu boyutuna ulaşmamaktadır¹²¹.

B. İştirak

Dolandırıcılık suçu niteliği itibarıyla bir özgü suç değildir. Bu suça iştirak bakımından bir özelliğe sahip değildir. Bunun bir sonucu olarak dolandırıcılık suçuna müşterek faillik, azmettirme ve yardım etme şeklinde şeriklik statüsünde suça katılmak mümkündür¹²². Örneğin dolandırıcılık suçunda kullanılabileceğini bilmesine rağmen sahte rapor düzenleyerek faile veren bir hekim, dolandırıcılık suçuna yardım etme şeklinde şerik olarak katılımış kabul edilir¹²³.

¹¹⁷ HEGER, in: LACKNER / KÜHL / HEGER, **StGB** §265 Kn. 1.

¹¹⁸ KASÍSKE, Peter, **Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch** (Herausgeber: Volker ERB / Jürgen SCHÄFER), 4. Aufl. 2022, StGB §265 Kn. 34.

¹¹⁹ PERRON, in: SCHÖNKE / SCHRÖDER / PERRON, **StGB** §265 Kn. 7-10.

¹²⁰ KASÍSKE, in: ERB / SCHÄFER, **MüKO-StGB**, §265 Kn. 28.

¹²¹ PERRON, in: SCHÖNKE / SCHRÖDER / PERRON, StGB §265 Kn. 17.

¹²² PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2543; KOCA / ÜZÜLMEZ, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 830; YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5090; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 697; "Sanığın, sigorta bedelini almak amacıyla temyiz dışı sanık Feyzullah ile anlaşıp onun sigortalı dükkanını yakmaları ve bu şekilde nitelikli dolandırıcılık suçuna teşebbüs ile kasten yangın çıkarma suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda; Sanık savunması, katılan ve tanık beyanları, kriminal rapor, ekspertiz raporu ile tüm dosya kapsamından, atılı suçların sübut bulduğuna yönelik mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir". Yar. 15. CD, E. 2017/12798, K. 2020/1005, 27.01.2020, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹²³ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 823; ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 544 vd.; ÖZGENÇ, s. 615 vd.; ÖZEN, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri**, s. 674 vd.; KOCA / ÜZÜLMEZ, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 482 vd.; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 764 vd.; DEMİRBAŞ, s. 558 vd.; CENTEL / ZAFER / ÇAKMUT, s. 499 vd.; AKBULUT, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 792 vd.; TOROSLU, s. 302.

Failin hileli davranışlar sonucunda kandırılmış olan muhatabın mal varlığı üzerinde tasarrufta bulunarak fail dışında üçüncü kişi lehine menfaat elde edilmesi durumunda üçüncü kişinin fail ile herhangi bir iştirak iradesi bulunmadığı takdirde münhasıran menfaat elde etmesi o kişiyi suç ortağı yapmayacaktır¹²⁴. Ancak menfaat elde eden bu kişinin gerekli şartları taşıması kaydıyla TCK'nın 165. maddesinde belirtilen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi ya da TCK'nın 166 maddesinde öngörülen bilgi vermeme suçundan sorumluluğu gündeme gelebilecektir¹²⁵.

Sigorta dolandırıcılığı suçunda faillik bakımından belirli bir özelliğe sahip olması aranmamıştır. Herkesin bu suçun faili olması mümkündür. Ancak sigorta dolandırıcılığı suçunda fail olarak suça iştirak etmek için kişinin fikir ve eylem birliği içinde hareket etmesi gerekir¹²⁶. Böyle bir kast yoksa müşterek fail ya da yardım eden olarak sorumlu tutulamaz. Örneğin, bir araba tamircisinin sigorta bedelini almak maksadıyla işlenen dolandırıcılık suçunda sigorta bedeli alınması hususunda fail ile fikir ve eylem birliği içerisinde olmaması, müşterek fail ya da yardım eden şeklinde suça iştiraktan sorumlu tutulmamasını gerektirecektir¹²⁷.

¹²⁴ KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 830; YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5090.

¹²⁵ TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 823.

¹²⁶ “Sanığın, kazalı halde iken aynı gün kasko sigortası yaptıran temyiz dışı sanık ...'nin aracını, temyiz dışı diğer sanık ... ile birlikte uçurumdan aşağı yuvarlayarak kaza süsü verildiği ve sanık ...'in kaza nedeniyle yaralandığından bahisle Araklı Devlet Hastanesine başvurduğu, Araklı İlçe Jandarma görevlilerinin yaptıkları araştırmada kazadan şüphelenmeleri nedeniyle olayın ortaya çıktığı, sanık ...'in ifadesinde suçunu ikrar ettiği, bu suretle sanığın, sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılığa teşebbüs suçunu işlediği olayda, sanık savunması, katılan vekili beyanı, tespit tutanağı ile tüm dosya kapsamından sanığın mahkumiyetine ilişkin mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir. Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre; sanığın herhangi bir nedene dayanamayan temyiz itirazlarının reddiyle, hükümlerin ONANMASINA,” Yar. 15. CD, E. 2017/27360, K. 2020/10265, 20/10/2020, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹²⁷ “Katılan sanık ...'nin trafikte adına kayıtlı ... plaka sayılı 2010 model Ford Connect marka otomobili Motorlu Taşıt Kira Sözleşmesine istinaden iki yıl süre ile beraat eden sanık ...'nun yetkilisi olduğu Oto Sistem Kurumsal Filo Hizmetleri Ltd. Şti.ne kiraladığı, katılan sanığın kira bedelinin ödenmemesi üzerine kira sözleşmesini sonlandırarak aracını teslim almak üzere sanık ...'in yanına geldiğinde aracının trafik kazasına karıştığını aracının hor kullanıldığını ve bu nedenle aracında hasar ve yıpranmaların olduğunu fark ettiği ve aracın tamir ettirilerek eski haline getirilmesini sanık ...'dan istediği, sanık ...'nin da kendisini araç tamir işi ile uğraşan sanık ...'e yönlendirdiği ve sanıklar ... ile ...'in katılan sanık Mücahit'in aracın hasar bedelini aracı kaskolayan Ak Sigortadan karşılanması ve aracının kendi zilyetliğinde iken aracına çarpıldığı hususunda sigorta şirketine asılsız ihbarda bulunması için ikna ettikleri bunun üzerine katılan sanık ...'nin mağdur ... Ş. Bölge müdürlüğüne asılsız ihbar ve müracaatta bulunup hasar raporu (araştırma raporu) tanzim ettirdiği ve sanık ...'in yanında işçisi olarak çalışan sanık ...'ya da Ankara 3. Noterliğince 18 Haziran 2013 tarih ve 20899 yevmiye sayılı ile tanzim edilen aracının kasko bedelini sigorta şirketten tahsil etmesi hususunda özel vekaletname düzenleterek verdiği, araçta tespit edilen hasarların tamir ve parça bedeline karşılık mağdur ... Ş'den 06.08.2013 tarihinde 1.325, 12.06.2013 tarihinde 1.498 TL parayı tahsil ettiği, böylece katılan sanık ... ile beraat eden diğer sanıklarla

C. İçtima

Zincirleme suç hükümlerinin düzenlendiği TCK'nın 43. maddesinin 3. fıkrasına göre “*Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz*”. Bu hükümde zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı suçlar açıkça belirtilmiştir. Mezkûr hükümde belirtilen suçların dışında kalan dolandırıcılık suçu hakkında zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Bu bağlamda, aynı mağdura karşı aynı suçu işleme kararı kapsamında, değişik zamanlarda birden fazla dolandırıcılık suçunun işlenmesi halinde failin tek bir suç işlediği kabul edilmekte ve faile uygulanacak ceza yaptırımını kanunda öngörülen oranda artırılarak uygulanmaktadır¹²⁸.

Aynı neviden fikri içtima hükümlerinin de dolandırıcılık suçunda uygulanması mümkündür (TCK m. 43/2). Bu bağlamda failin tek bir hileli hareketiyle birden fazla kişinin aldatılması ve bu aldatılmaya bağlı olarak mağdurun ya da zarar görenin aleyhine failin veya üçüncü kişinin yararına menfaatin temin edilmesiyle suç oluşmaktadır. Burada tek bir fiille birden fazla kişiye karşı suçun işlenmesi söz konusu olup, fail hakkında zincirleme suç hükümleri uygulanarak tek bir ceza tayin edilmektedir¹²⁹.

Dolandırıcılık suçunun sahte bir belge kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, TCK'nın 212. maddesinde yer alan “*Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur*” özel düzenlemesi gereğince faile hem dolandırıcılıktan hem de belgede sahtecilikten dolayı gerçek içtima hükümleri doğrultusunda ceza yaptırımını uygulanacaktır¹³⁰.

rın fikir ve eylem birlikteliği içerisinde hareket ederek sigorta bedelini almak amacıyla dolandırıcılık suçunu işledikleri iddia edilen olayda.. 2- Sanıklar ..., ..., ... hakkında sigorta bedelini almak suretiyle dolandırıcılık suçundan verilen beraatlerine dair karara yönelik yapılan temyiz talebinin incelenmesinde: sanık savunması, katılan beyanı ile tüm dosya kapsamından, ... 'nun sanık ... 'ten araç kiralayan kişi olduğu, sanık ... 'in sanık ... 'in yönlendirmesi ile aracı tamir eden kişinin olduğu, bu kişilerin dolandırıcılık suçu ile doğrudan bağlantılarının bulunmadığı, zira diğer sanık ... 'i sahte bildirimde bulunması konusunda hiçbir yönlendirmede de bulunmadıkları, aynı şekilde sanık ... 'in de sanık ... 'nin eylemine doğrudan bir katkısının olmadığı dolayısıyla her üç sanığın atılı suçu işlediklerine dair soyut iddia dışında delilin bulunmadığı gerekçesiyle verilen beraat hükümlerinde bir isabetsizlik görülmemiştir.” Yar. 15. CD, E. 2017/33141, K. 2021/3354 22/03/2021, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹²⁸ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5090.

¹²⁹ KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 830; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 697; ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, *Özel Hükümler*, s. 749; ÖZEN, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*, s. 729; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 821; Yar. 15. CD, E. 2017/37326, K. 2020/11050, 04.11.2020, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹³⁰ PARLAR / HATİPOĞLU, s. 2542; KOCA / ÜZÜLMEZ, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 830; ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, *Özel Hükümler*, s. 749; TEZCAN / ERDEM / ÖNOK, s. 816; ÖZEN, *Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri*, s. 726; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hu-*

VIII. ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEBİ VEYA CEZADA İNDİRİM YAPILMASINI GEREKTİREN ŞAHSİ SEBEP

Şahsi cezasızlık sebepleri, bir suçun işlendiği esnada bulunan ve fail hakkında cezai yaptırımın uygulanmasına mâni olan kişiye bağlı nedenler olarak tanımlanmaktadır. Şahsi cezasızlık sebeplerinin söz konusu olduğu durumlarda sadece ilgili kişi hakkında hüküm ve sonuç doğurmakta olup, iştirak halinde işlenen suçlarda diğer suç ortaklarının bu sebepten istifade etmesi ya da bu sebebin diğer suç ortaklarına sirayet etmesi mümkün değildir¹³¹.

Dolandırıcılık suçunun 167/1-a, b ve c bentleri uyarınca “a) Haklarında ayrırlık kararı verilmemiş eşlerden birinin, b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın, c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin, zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz”. Bu hükümde belirli akrabalar arasında suçun işlenmesi halinde faile cezai yaptırımının uygulanamayacağı öngörülmüştür. Ancak aynı hükmün 2. fıkrasında dolandırıcılık suçunun “haklarında ayrırlık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi” durumu ise, cezada indirim sebebi olarak öngörülmüştür. Kanun koyucu bu hüküm ile cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi bir sebebe yer vermiştir¹³². Sigorta dolandırıcılığında sigorta bedelini almak için sigorta şirketine başvurulması zorunludur. Sigorta şirketi ise gerçek kimselerden soyutlanmış tüzel kişiliği haiz bir varlıktır. Bu sebeple şahsi cezasızlık sebebi ya da cezada indirim sebeplerinin sigorta dolandırıcılığında uygulanması olanaklı değildir¹³³.

Dolandırıcılık suçu bakımından cezada indirim yapılmasını gerektiren ikinci bir şahsi sebep olarak *etkin pişmanlık* hükümlerine yer verilmiştir (TCK m.

kuku Özel Hükümler, s. 697 “Sanık ile temyiz dışı sanıkların suç tarihinde birlikte hareket ederek, ... plakalı ... marka otomobilin ruhsatını ve 01/04/2004 tarihli kaza raporunu sahte olarak tanzim ettikleri, yine bu amaçla Edirne Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından verilmiş gibi 06/07/2004 tarih, 2004/263 Değişik İş no’lu zarar tespit ve keşif tutanağı kararı ile bilirkişi raporunu sahte olarak tanzim ederek, bu evraklarla sigorta bedelini almak için katılan şirkete müracaat ettikleri, bu şekilde sanığın üzerine atılı sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılık ve resmi belgede sahtecilik suçlarını işlediği” Yar. 15. CD, E. 2019/14898, K. 2020/2061, 13/02/2020, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹³¹ KOCA / ÜZÜLMEZ, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 378-380.

¹³² AYDIN, s. 694; ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 694; ÖZBEK / DOĞAN / BACAĞSIZ, **Özel Hükümler**, s. 747; ÖZEN, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, s. 743; KOCA / ÜZÜLMEZ, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, s. 830.

¹³³ BAYRAKTAR, s. 181.

168). Dolandırıcılık suçunun tamamlanmasından sonra ancak kovuşturma başlamadan önce failin, azmettirenin ya da yardım edenin kendiliğinden pişmanlık göstererek mağdurun zararının aynen geri verilmesi veya tazmin edilerek giderilmesi durumunda ceza yaptırımını indirimli olarak uygulanacaktır. Etkin pişmanlık hükümlerinin kovuşturma aşamasından sonra da uygulanması mümkündür (TCK m. 168/2). Failin mağdurun zararını kısmen iade etmesi ya da tazmin etmesi durumunda etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi mağdurun bu konuda rıza göstermesine bağlı tutulmuştur. Zararın tamamının tazmin edilmesi durumu söz konusu ise karar verme yetkisi hâkime tanınmıştır. Mağdurun kısmen tazminde vereceği rıza yargılamanın soruşturma ya da kovuşturma aşamasında gerçekleşmesine bağlı olarak ceza yaptırımının indirim oranında etkili olacaktır¹³⁴. Burada etkin pişmanlığın faile verilecek cezayı bütünüyle ortadan kaldırması mümkün değildir. Bir başka ifadeyle kanun koyucu etkin pişmanlık düzenlemesini, cezasızlık sebebi olarak öngörmemiş yalnızca cezada indirim yapılmasını gerektiren bir neden olarak düzenlemiştir.

IX. YAPTIRIM VE KOVUŞTURMA USULÜ

Dolandırıcılık suçunun temel halinin işlenmesi durumunda fiil karşılığında yaptırım olarak bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası yaptırımını öngörülmektedir. Ancak dolandırıcılık suçunun TCK m. 158/1-k hükmünde sigorta bedelini almak amacıyla işlemesi halinde hapis cezasının alt sınırı dört yıldan, adli para cezasının miktarı ise suçtan elde edilen yararın iki katında az olamayacaktır. Ancak bu düzenleme 08/07/2005 tarihinden önce işlenen suçlar hakkında uygulanamayacaktır¹³⁵.

Sigorta dolandırıcılığı suçunun üç veya daha fazla suç ortağı tarafından işti- rak halinde işlenmesi durumunda ceza yarı oranında arttırılmakta iken, bu suçun suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş bir örgütün faaliyet kapsamında işlenmesi durumunda ceza yaptırımını bir kat artırılarak uygulanacaktır (TCK m. 158/3). Dolayısıyla üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen sigorta dolandırıcılığında cezai yaptırımının alt sınırı 6 yıldan, adli para cezasının alt sınırı ise elde edilen menfaatin üç katından az olamayacaktır. Sigorta dolandırıcılığının örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi durumunda ise, ceza yaptırımının alt sınırı 8 yıldan, adli para cezasının alt sınırı ise elde edilen menfaatin dört katından az olamayacaktır.

¹³⁴ ARTUK / GÖKCEN / ALŞAHİN / ÇAKIR, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 696; AYDIN, s. 695-696.

¹³⁵ YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5099.

Sigorta dolandırıcılığı suçunun bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi (TCK m. 159) veya suçun işlenmesinden sonra etkin pişmanlık gösterilmesi durumunda (TCK m. 168) şikâyet üzerine cezada belirli oranlarda indirim uygulanmaktadır.

Dolandırıcılık suçunun temel hali (TCK m. 157) ve sigorta bedelini almak maksadıyla işlenmesi şeklinde gerçekleşen nitelikli hali (TCK m. 158/1-k) re'sen takip edilen bir suç iken; bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi (TCK m. 159) ve belirli akrabalar arasında gerçekleşen dolandırıcılık suçunun (TCK m. 167/2) soruşturulması ve kovuşturulması takibi şikâyete bağlı tutulmuştur.

Dolandırıcılık suçunun temel hali bakımından CMK'nın 253. maddesinde öngörülen alternatif uyuşmazlık çözüm yönteminden uzlaştırma hükümlerinin uygulanması mümkündür¹³⁶. Sigorta dolandırıcılığı suçunun TCK m. 158/1-k'da düzenlenen nitelikli halinde ise, uzlaştırmanın uygulanabileceği katalog suçlarda sigorta dolandırıcılığının yer almaması nedeniyle bu suç tipinde uzlaştırma yöntemine başvurulamaz. Ancak fail hakkında sigorta dolandırıcılığı suçundan başlatılan soruşturma sonucunda fiilin basit dolandırıcılık suçu olduğu ortaya çıkar ise fail hakkında uzlaştırma hükümleri uygulanabilecektir.

Faille uygulanacak sonuç cezanın iki yıl ve daha altı bir ceza olması halinde fail hakkında HAGB hükümlerinin uygulanması mümkündür¹³⁷. Ancak mahkeme fail hakkında TCK m. 158/1-k hükmünden dolayı HAGB kararını ancak 01/08/2024 tarihine kadar verebilecektir. Zira Anayasa Mahkemesi CMK'nın 231. maddesinde düzenlenen HAGB kurumunun Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiş ve bu kararın yürürlük tarihini 01/08/2024 tarihine ertelemiştir¹³⁸.

¹³⁶ ŞAHİN / GÖKTÜRK, s. 76; "eylemin 02.12.2016 tarih ve 29906 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanununun 34. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253. ve 254. madde fıkraları gereğince uzlaştırma kapsamına alınan ve TCK 157/1. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözardı edilerek vasıfta hataya düşülmek sureti ile nitelikli dolandırıcılık suçundan hüküm kurulması, Kanuna aykırı olup sanığın sübuta dair temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan hükmün bu sebeplerden dolayı ... BOZULMASINA" Yar. 15. CD., E. 2017/28189, K. 2020/10879, 02.11.2020, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹³⁷ "5271 sayılı CMK'nın 231. maddesinde düzenlenen "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" müessesinin uygulanabilmesi için öncelikle, - Sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünde, hükümlenen cezanın iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezasından ibaret olması, - Suçun CMK'nın 231. maddesinin 14. fıkrasında yazılı suçlardan olmaması, - Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, - Sanığın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına itirazının bulunmaması, Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tamamen giderilmesine ilişkin koşulların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir" Yar. 3. CD., E. 2020/20624, K. 2020/11814, 28.09.2020, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

¹³⁸ Anayasa Mahkemesi'nin 01/06/2023 tarihli E. 2022/120 ve K. 2023/107 sayılı kararı, R. G. 01.08.2023, S. 32266.

Sigorta dolandırıcılığı suçu işlediği sabit olan ve hakkında bu suçtan dolayı mahkûmiyet hükmü verilen fail hakkında hapis cezası verilmiş ise bu yaptırıma ek TCK'nın 53. maddesinde öngörülen belirli haklardan yoksun bırakılması hükümleri de uygulanacaktır.¹³⁹.

SONUÇ

Bir kimsenin iyi niyetinden yararlanarak hileli davranışlarla iradesinin satatlanması ve bunun sonucunda malvarlığı üzerinde fail ya da üçüncü kişi lehine menfaat temin edilmesi anlamına gelen dolandırıcılık suçu Roma hukukundan günümüze kadar uzanan ve sıklıkla işlenen bir suç türüdür. Sigorta bedelini almaya yönelik hileli davranışlarla muhatabın aldatılarak pasiflerinin artırılması, fiili gerçekleştiren ya da fikir birliğinde olan üçüncü kişi lehine menfaat elde edilmesi dolandırıcılığın nitelikli bir hali olarak TCK'nın 158/1-k hükmünde düzenlenmiştir.

Sigorta dolandırıcılığı suçu için zarar verilen nesnenin sigortalı olması zorunlu değildir. Failin de sigorta sözleşmesini sigortacı ile akdeden sigorta ettiren olması zorunlu değildir. Bu sebeple bu suç özgü suç olarak nitelendirilmemiştir. Fail bakımından bu suç münhasıran gerçek bir kişi tarafından işlenebilir. Tüzel kişi yararına işlendiği takdirde suçun faili olamayan tüzel kişi hakkında TCK m. 60 normunda öngörülen güvenlik tedbirlerinin uygulanması tatbik edilecektir. Fail bakımından özel bir durum sigorta dolandırıcılığı suçunun üç veya daha fazla kişi tarafından işlenmesi durumudur. Burada bu üç kişinin tespitinde yalnızca eylem üzerinde fikir birliğine sahip olan müşterek failer esas alınmakta, azmettiren ve yardım eden hesaplama dahil edilmemektedir. Suçun mağduru bakımından sigorta dolandırıcılığı suçunda zararın sigorta şirketinin mal varlığında meydana gelmesine rağmen şirketin bir tüzel kişi olması sebebiyle münhasıran suçtan zarar gören konumunda bulunabilir. Burada önem arz eden husus aldatılan gerçek kişinin sigorta şirketinin mal varlığı üzerinde tasarruf etme yetkisine sahip bir kişi olması gerekmektedir.

Sigorta bedelini almak amacıyla işlenen dolandırıcılık suçunda korunan hukuki değer malvarlığı olmakla birlikte irade özgürlüğü de güvence altına alınmaktadır. Bu suçun konusunu ise sigorta bedeli oluşturmaktadır. Bir zarar suçu olan TCK m. 158/1-k suç tipi, hileli bir davranışın neticesinde muhatabın aldatılmış olması ve bu aldatılma neticesinde muhatabın zararına, aldatan ya da üçüncü kişi lehine menfaatin elde edilmesiyle netice gerçekleşir. Bu suç tipi için

¹³⁹ GERÇEKER, s. 3318; YAŞAR / GÖKCAN / ARTUÇ, s. 5099.

hilenin objektif olarak aldatıcı mahiyette olması önem arz eder. Bu niteliği haiz olmayan hileli bir davranış bu unsurun eksik olmasına sebebiyet verecek ve fiilin suç teşkil etmemesi sonucunu doğuracaktır. Ayrıca hareket ile netice arasında üçüncü bir kişinin kusurlu davranışı girmiş ise illiyet bağının kesilmesi söz konusu olacaktır.

Sigorta dolandırıcılığı suçunun sigorta bedelini almak maksadıyla işlenmesi tipiklikte özellikle tarif edildiği için suçun manevi unsuru bakımından failin yalnızca bilme ve isteme unsuru yeterli görülmez; ayrıca amaç unsurunun da varlığı araştırılmalıdır. Bu suç bakımından herhangi bir hukuka uygunluk sebebi öngörülmez iken; kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebep olarak zorunluluk halinin şartları bulunması koşuluyla uygulanması mümkündür.

İnceleme konusu suç, kanunda neticenin aranması gerektiği öngörülen bir suç olması sebebiyle zararın gerçekleşmediği, failin hileli davranışının objektif olarak aldatılmaya elverişli olması ve icra hareketlerine başlanması koşuluyla teşebbüse elverişli bir suçtur. Failin sigorta bedelini almak amacıyla gerçeğe aykırı davranışlarla sigorta şirketine başvurusuyla icra hareketine başladığı kabul edilir. Fail neticenin gerçekleşmesine kadar ihtiyari ile bu davranışından vazgeçebilir ve gönüllü vazgeçme kurumundan yararlanabilir. Neticenin gerçekleşmesinden sonra ise, failin etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanması mümkündür. Ancak burada etkin pişmanlık hükümleri, failin işlediği fiilden dolayı uygulanacak ceza yaptırımını bütünüyle ortadan kaldıramayacaktır.

Suça iştirak bütün şekillerinin sigorta dolandırıcılığı suçunda uygulanması mümkündür. Özellikle sigorta dolandırıcılığında yardım eden statüsünde bulunan kişilerin sigorta bedelinden yararlanma amaçları bulunmamakta ise bu kişiler şerik olarak sorumlu tutulamaz. Sigorta dolandırıcılığı suçunun zincirleme suç şeklinde işlenmesi mümkün olduğu gibi, gerçeği yansıtmayan sahte bir resmi ya da özel belgenin kullanılması yoluyla sigorta bedelinin elde edilmesi durumunda hem TCK m. 158/1-k hem de TCK m. 212 uyarınca ilgili suçun gerçekleşmesi sebebiyle gerçek içtima hükümlerinin de uygulanması mümkündür.

Sigortacı konumunda bir sigorta şirketinin bulunması ve nitelik olarak bir tüzel kişiliği haiz olması, sigorta dolandırıcılığı suçunda şahsi cezasızlık sebebi ya da cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplerinin uygulanmasına engel teşkil edecektir. Bu suç kovuşturma usulü bakımından re'sen takip edilen bir suçtur. Fail hakkında, sigorta dolandırıcılığa suçundan kovuşturma başlatılarak iki yıl ve daha az hapis cezası ve adli para cezasına mahkûmiyet kararı verilmesi durumunda, diğer koşulların da varlığı halinde HAGB kararı verilebile-

cektir. Ancak bu karar, Anayasa Mahkemesi'nin bu kurumu iptal etmesi sebebiyle 01/08/2024 tarihine kadar uygulanabilecektir. Ayrıca ifade etmek gerekir ki, nitelikli bir dolandırıcılık suçu olan sigorta dolandırıcılığında uzlaştırma hükümlerine başvurulamaz. Ancak yapılan yargılama neticesinde fiilin sigorta dolandırıcılığı değil, basit dolandırıcılık suçu olduğu ortaya çıkmakta ise, fail hakkında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi uzlaştırmaya başvurulması gerekecektir.

Hakem Değerlendirmesi : Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması : Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek : Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review : *Externally peer-reviewed.*

Conflict of Interest : *The author has no conflict of interest to declare.*

Grant Support : *The author declared that this study has received no financial support.*

KAYNAKÇA

AKALIN, Şükrü Haluk, **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, 11. Baskı, Ankara, 2019.

AKBULUT, Berrin, “Dolandırıcılık Suçunda Hile ve Hilenin Zamanı”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 30, S. 4, 2022, s. 2267-2301.

AKBULUT, Berrin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

ARSLAN, Uğur, “Sigorta dolandırıcılığı Suçu”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Y. 2017, S. 130, s. 89-118.

ARTUK, M. Emin / GÖKCEN, Ahmet / ALŞAHİN, M. Emin / ÇAKIR, Kerim, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

ARTUK, M. Emin / GÖKCEN, Ahmet / ALŞAHİN, M. Emin / ÇAKIR, Kerim, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 20. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

ASLAN, Göksel, **Örneklerle Uygulamada Dolandırıcılık, Hırsızlık ve Mala Zarar Verme Suçları**, Pozitif Hukuk Dizisi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

AŞKIN, Uğur, “Sermaye Piyasasında Bilgi Bazlı Piyasa Dolandırıcılığı Suçu”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 24, S. 2, Aralık 2018, s. 682-710.

AYDIN, Devrim, “Dolandırıcılık Suçu”, **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 11, S. 2, 2021, s. 649-705.

BAYRAKTAR, Ahmet Ümit, **Türk Hukukunda Sigorta Dolandırıcılığı**, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2023, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide / ÇAKMUT, Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 9. Bası, Beta Yayın Dağıtım A. Ş., İstanbul, 2016.

ÇEKER, Mustafa, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku**, 8. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2013.

DEMİR, Abdullah, **Hukuki Terimler Sözlüğü**, 1. Baskı, Astana Yayınları, Ankara, 2017.

DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, Ankara, 2023.

- DÖNMEZER, Sulhi, “Dolandırıcılık Cürmü”, **İBM**, S. 9 (1943), s. 546-565.
- ELDELEKLİOĞLU, İrem Aral, **Şematik Sigorta Hukuku**, 2. Baskı, Ankara, 2022.
- EKER KAZANCI, Behiye / ZEYREK, İlker, “TCK’da Dolandırıcılık Suçu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C. 21, Özel S. 2019, s. 517-583.
- GERÇEKER, Hasan, **Yorumlu- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C. III, 2. Baskı, Ankara, 2014.
- GÖKCEN, Ahmet, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri**, İstanbul, 1989.
- GÜLHAN, Melisa, “Sigorta Alacaklarında Zamanaşımı”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2023, S. 1, s. 345-364.
- GÜNAY, Barış, **Sigorta Hukuku**, Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara, 2023.
- GÜNAY, Erhan, **Dolandırıcılık ve Belgede Sahtecilik Davalarında Yargılama Süreci**, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki / ÖZEN, Muharrem, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 3. Baskı, U.S.A. Yayıncılık, Ankara, 2010.
- HAKERİ, Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 28. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- HEFENDEHL, Roland, **Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch** (Herausgeber: Volker ERB / Jürgen SCHÄFER), 4. Aufl. 2022.
- HEGER, Martin, (Herausgeber: Karl LACKNER / Kristian KÜHL / Martin HEGER), **Strafgesetzbuch Kommentar**, 30. Aufl, München, 2023.
- KASISKE, Peter, **Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch** (Herausgeber: Volker ERB / Jürgen SCHÄFER), 4. Aufl. 2022.
- KENDER, Rayegan, **Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku**, 14. Baskı, XII Levha Yayınları, İstanbul, 2015.
- KINDHÄUSER, Urs / HOVEN, Elisa, **Nomos Kommentar**, (Herausgeber: Urs KINDHÄUSER / Ulfried NEUMANN / Hans-Ullrich PAEFFGEN / Frank SALIGER), 6. Aufl., Baden- Baden, 2023.
- KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- MAVİŞ, Volkan, “Dolandırıcılık Suçunun Hile Unsuruna İlişkin Sorunlar”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, Özel Sayı, 2015, s. 597-626.
- MERAN, Necati, **Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.

- ÖZBEK, Veli / DOĞAN, Koray / BACAKSIZ, Pınar, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- ÖZBEK, Veli / DOĞAN, Koray / BACAKSIZ, Pınar, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayıncılık, 18. Baskı, Ankara, 2023.
- ÖZDAMAR, Mehmet / DOĞAN, Burak, **Sigorta Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- ÖZEN, Mustafa, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri**, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- ÖZEN, Mustafa, **Ceza Hukuku Özel Hükümler Dersleri**, Adalet Yayınevi, 8. Baskı, Ankara, 2023.
- ÖZGENÇ, İzzet, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- ÖZTÜRK, Sami, **Açıklamalı-İçtihatlı Güveni Kötüye Kullanma Bedelsiz Senedi Kullanma Dolandırıcılık Suçları ve TCK Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- PARLAR, Ali / HATİPOĞLU, Muzaffer, **Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu**, C. III, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.
- PARLAR, Ali, **Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçları**, 1. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2011.
- PERRON, Walter, (Herausgeber: Adolf SCHÖNKE / Horst SCHRÖDER), **Strafgesetzbuch Kommentar**, 30. Auflage, München, 2019.
- RADO, Türkan, "GAIUS'a Göre Klasik Roma Hukukunda Furtum Suçu", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 1952, C. 18, S. 1-2, s. 479-519.
- SELÇUK, Sami, **Dolandırıcılık**, 1. Baskı, Yasa Yayınları, İstanbul, 1982.
- SOYASLAN, Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010.
- ŞAHİN, Cumhur / GÖKTÜRK / Neslihan, **Ceza Muhakemesi Hukuku -I**, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- TANERİ, Gökhan / KAMIŞLI, Gani, **Dolandırıcılık-Sahtecilik-Güveni Kötüye Kullanma Suçları**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / ÖNOK, R. Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Güncellenmiş 20. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- TOROSLU, Nevzat, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 9. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2006.
- TÜMERKAN, Somay, **Dolandırıcılık Suçu (Karşılıksız Çek Keşidesi Fiilleri)**, 1. Baskı, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1987.
- TÜRAY, Aras, "Hukuki İşlemlerde Basit Dolandırıcılık Suçu", Prof. Dr. Köksal Bayraktar'a Armağan, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S. 1, 2011, s. 1681-1697.

- ULAŞ, Işıl, **Uygulamalı Sigorta Hukuku, Mal ve Sorumluluk Şşgortaları**, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002.
- YAŞAR, Osman / GÖKCAN, Hasan Tahsin / ARTUÇ, Mustafa, **Yorumlu- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, C. IV, Ankara, 2014.
- YAZICIOĞLU, R. Yılmaz, “Hırsızlık Suçunun Malvarlığına Karşı İşlenen Bazı Benzer Suçlardan Ayrımı”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 19, S. 2, 2013, s. 757-796.
- YENİSEY, Feridun / PLAGEMANN, Gottfried, **Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB)**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2015.